

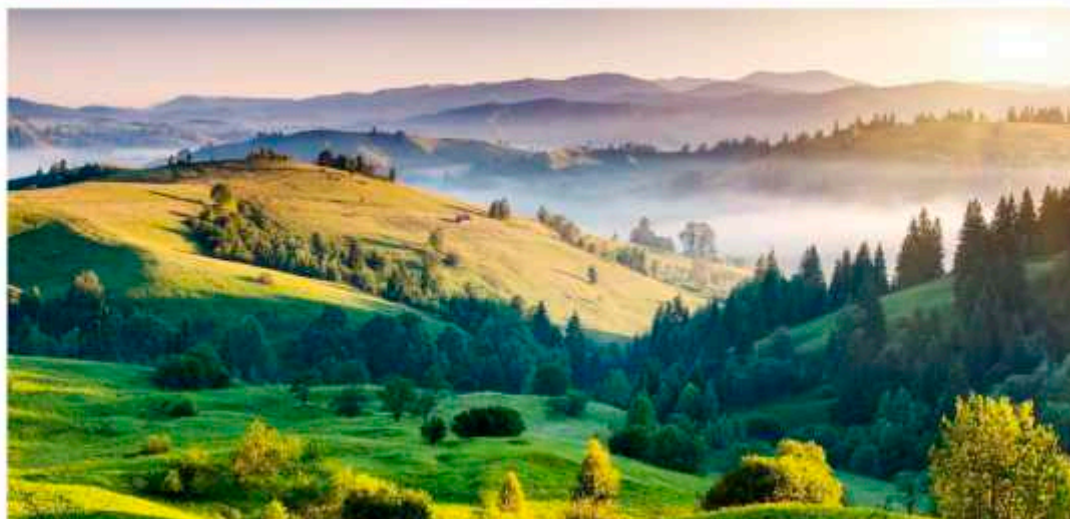
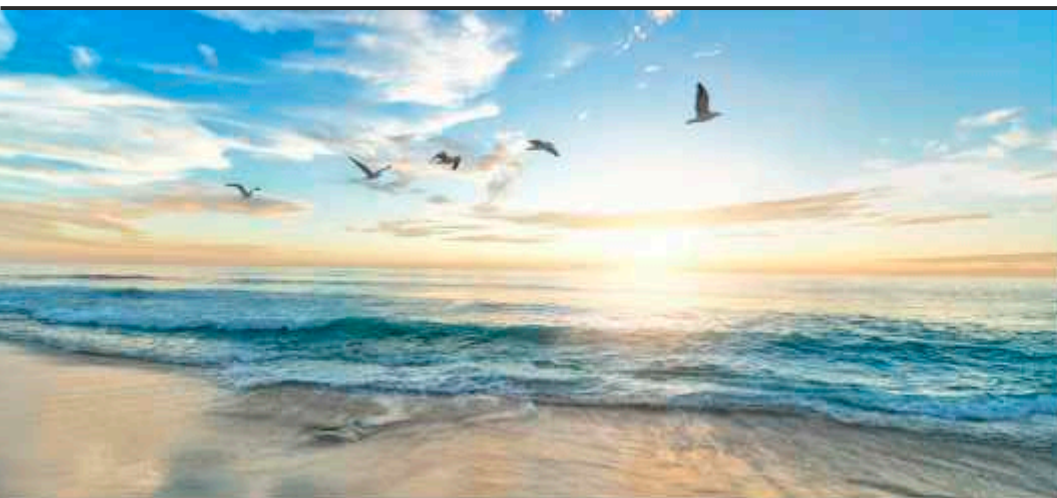
F N

FORUM

nauczycielskie

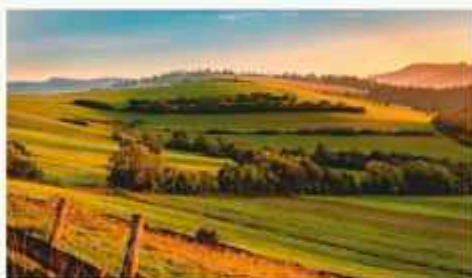
PIOTRKOWSKI KWARTALNIK OŚWIATOWY

Nr 96 czerwiec 2021

„Czasami leżenie na trawie w letni dzień, słuchanie szmeru wody
lub obserwowanie chmur unoszących się na niebie,
nie jest stratą czasu”.

John Lubbock

Szanowni Państwo,

Na nadchodzące wakacje życzymy wspaniałego i bezpiecznego wypoczynku. Niech będzie to czas pełen relaksu, uśmiechu i słońca oraz wytchnienia od obowiązków szkolnych po kolejnym tak trudnym roku. Życzymy, aby dni wakacji wypełnione były niezapomnianymi wrażeniami, odkryciami ciekawych miejsc i spotkaniami z niezwykle ludźmi.

Bardzo dziękujemy za współpracę w tym roku szkolnym, za spotkania na żywo i online, wymianę doświadczeń i dzielenie się dobrymi praktykami.

Dziękujemy Państwu za korzystanie z naszej oferty edukacyjnej w roku szkolnym 2020/21 i zapraszamy do współpracy po wakacjach.

Z serdecznościami

Iwona Buchalska

Dyrektor Wojewódzkiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli
w Piotrkowie Trybunalskim
wraz z Pracownikami

FORUM Nauczycielskie

Kolegium Redakcyjne

Iwona Buchalska
Dyrektor WODN

Jadwiga Szymczyk
red. naczelny

Małgorzata Kudyba

Dagmara Pietrzyk

Bogumiła Rabęda

Sylwia Kubicka
współpraca red.

FORUM Nauczycielskie

Wojewódzki Ośrodek
Doskonalenia Nauczycieli
w Piotrkowie Trybunalskim
ADRES REDAKCJI:
Wojewódzki Ośrodek
Doskonalenia Nauczycieli
97-300 Piotrków Tryb.,
ul. Dąbrowskiego 13,
tel./fax 44 649-65-66; 649-54-79
www.wodn.piotrkow.pl
KOLEGIUM REDAKCYJNE
Iwona Buchalska
Jadwiga Szymczyk - red.naczelną
Małgorzata Kudyba
Dagmara Pietrzyk
Bogumiła Rabęda
Sylwia Kubicka - współpraca redakcyjna
KOREKTA:
Jadwiga Szymczyk
SKŁAD KOMPUTEROWY:
Marcin Pawełczek

okładka:

I s. - okładki <https://pixabay.com/pl/>
projekt Magdalena Sadowska
II s. - Magdalena Sadowska
III s. - z archiwum WODN
IV s. - z archiwum WODN
grafiki w tekście: <https://pixabay.com/pl/>

Redakcja zastrzega sobie prawo do skrótów
tekstów zakwalifikowanych do druku

Redakcja zastrzega sobie prawo
do bezpłatnych publikacji nadesłanych materiałów

Piszcie do nas!

forumnauczycielskie@wodn.piotrkow.pl

„...Lato, lato mieszka w drzewach,
lato, lato – w ptakach śpiewa,
słońcu każe odkryć twarz.

Lato, lato, jak się masz?

Lato, lato, dam ci różę,

lato, lato, zostań dłużej.

Zamiast się po krajach włóczyć stu,

lato, lato, zostań tu!...”

Lato, lato, lato czeka, Ludwik Jerzy Kern

Spis treści:

Wirtualne Dni Otwarte w WODN – Małgorzata Kudyba	s. 4
Konstytucja 3 maja w świetle faktów historycznych oraz w wizji przedstawionej przez Jana Matejkę w słynnym obrazie z perspektywy 230 lat jej uchwalenia – Barbara Śpiewak.	s. 5
„Znajdziesz mnie w bibliotece”* – Jadwiga Szymczyk	s. 7
Wyniki konkursu przedsięwzięć z zakresu edukacji kulturowej w roku 2020 w ramach projektu „Bardzo Młoda Kultura 2019 - 2021” – Dagmara Pietrzyk	s. 8
Szkolenia branżowe dla nauczycieli teoretycznych przedmiotów zawodowych i praktycznej nauki zawodu – Krystyna Jabłonka.	s. 15
Być, albo nie być nauczycielem, pedagogiem, terapeutą? – Małgorzata Grzędowska	s. 17
Flipped classroom - metoda do pracy asynchronicznej (ale nie tylko) na lekcji języka obcego – Agnieszka Czarczyk . . .	s. 20
14.03 – Dzień Liczby π – Anna Maliszewska	s. 22
Dobre pomysły w ZSP nr 2 – V. edycja konkursu „Konstruktorzy marzeń” – Dariusz Maliszewski	s. 24
Rocznica uchwalenia Konstytucji 3 maja – Agnieszka Kubś	s. 25
Spędzanie czasu wolnego przez osoby z niepełnosprawnością intelektualną – Małgorzata Stemplewska	s. 26
Akcja – motywacja! – Małgorzata Kudyba	s. 28
Jakie atrakcje dla dzieci zaproponowali pracownicy WODN w Piotrkowie Trybunalskim z okazji Dnia Dziecka? – Barbara Śpiewak, Małgorzata Kudyba	s. 29
Biblioteka Pedagogiczna w Piotrkowie Trybunalskim poleca – Sylwia Kubicka	s. 31

Wirtualne Dni Otwarte w WODN

W dniach 16 – 30 kwietnia w naszym Ośrodku odbyły się Dni Otwarte. W związku z pandemią wydarzenie to zostało przeniesione do sieci i miało charakter wirtualny, a więc otworzyliśmy nasze podwoje metaforycznie, ale nie zabrakowało atrakcji i okazji do zaprezentowania działalności Ośrodka oraz bliższego poznania nauczycieli konsultantów i doradców metodycznych.

Nauczyciele mogli także odbyć wirtualny spacer po Ośrodku i sprawdzić swoją wiedzę na temat naszego Ośrodka, „wchodząc” do wirtualnego pokoju zagadek. Codziennie czekały na nauczycieli prawdziwe wyzwania w postaci konkursu wiedzy o WODN-ie na facebooku, który cieszył się ogromnym zainteresowaniem, a na zwycięzców czekały nagrody niespodzianki. W ramach Dni Otwartych w WODN zostały zorganizowane także zajęcia otwarte i konsultacje online, które pozwoliły na bezpośredni kontakt z nauczycielami korzystającymi z oferty edukacyjnej Ośrodka i współpracujących z WODN-em od lat.

Współpraca Ośrodka ze szkołami, placówkami oświatowymi i instytucjami

Codziennie przez pięć dni na stronie internetowej i profilu WODN na facebooku zamieszczano interaktywne prezentacje, m.in. Działalność WODN; O nas w mediach; Opinie i rekomendacje; Poznajmy się – autoprezentacje pracowników; Współpraca z różnymi instytucjami i placówkami.

Co Nauczyciele o Nas mówią, piszą, sądzą - rekomendacje i humor z ankiet ze szkoleń

Współpraca z Biblioteką Pedagogiczną w Piotrkowie Trybunalskim BPP

Bardzo dziękujemy wszystkim nauczycielom za udział w tym wydarzeniu i wspieranie naszych inicjatyw. Zapraszamy na Dni Otwarte w WODN w przyszłym roku szkolnym, z nadzieją, że już w formie stacjonarnej.

Małgorzata Kudyba
konsultant WODN w Piotrkowie Tryb.
m.kudyba@wodn.piotrkow.pl

Konstytucja 3 maja w świetle faktów historycznych oraz w wizji przedstawionej przez Jana Matejkę w słynnym obrazie z perspektywy 230. lat jej uchwalenia

Na wstępie garść informacji związanych z uchwaleniem Konstytucji 3 maja, absolutnie pionierskiego dzieła w Europie, aktu który stał się inspiracją dla wielu narodów. W 1789 roku, obrady rozpoczął Sejm nazywany Wielkim. To właśnie wtedy pojawiły się sugestie o przeprowadzeniu reformy ustrojowej. Konstytucja 3 maja, to właściwie Ustawa Rządowa z dnia 3 maja, którą Sejm uchwalił 3 maja 1791 roku. Ustawa ta regulowała ustrój prawny ówczesnej Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Co ciekawe, nasza Konstytucja była pierwszą w Europie oraz drugą na świecie, tuż po konstytucji amerykańskiej z 1787 roku, która została spisana. Bardzo nowoczesny akt zarówno w ujęciu politycznym, jak i społecznym. Konstytucja wprowadziła trójpodział władzy, a przy tym niesła gwarancję swobód obywatelskich, wartości Oświecenia, tolerancję oraz tradycje chrześcijańskie. Ustawa z 3 maja zarysowała kształt reform, stanowiła jakby początek do większych zmian. Miała ona na celu zlikwidowanie wad opartego na demokracji szlacheckiej oraz wolnej elekcji, systemu politycznego Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Dodatkowo Konstytucja 3 maja formalnie znosiła nadużywane liberum veto.

Ustawa Rządowa z 3 maja 1791 roku, zdecydowanie stała się pamiątką historycznej przeszłości naszego kraju. Zapoczątkowała reformy ustrojowe, choć nie zlikwidowała ówczesnych podziałów stanowych. Co więcej, spokojnie można powiedzieć, że w okresie zaborów Ustawa ta stała się synonimem działań ratowania Ojczyzny oraz symbolem polskości. Choć była nieprzydatna jako wzór społeczny oraz ustrojowy to uwypuklano jej typowo narodowo – patriotyczny charakter. Setną rocznicę jej uchwalenia (w 1891 roku) obchodzono w Warszawie oraz w Galicji. Konstytucja była też inspiracją dla artystów tj.: Matejko czy nasz wieszcz narodowy Adam Mickiewicz, głównie ku pokrzepieniu ludzkich serc.

Po odzyskaniu niepodległości, dzień 3 maja ogłoszono świętem państwowym. Co więcej, pierwsza uchwalona przez sejm konstytucja z 1921 roku, nawiązywała do Ustawy majowej z 1791 roku. Miało to na celu być dowodem ciągłości polskiej państwowości oraz polskiej tradycji. Dodatkowo w 1925 roku, dzień 3 maja ustanowiono również oprócz święta państwowego, świętem kościelnym

Niestety, komunistyczne władze, po 1945 roku,

postanowiły zlikwidować obchody trzeciomajowe ze względu na ich narodowo-katolicki charakter. Wprowadzono i nagłośniono Święto pracy w dniu 1 maja. Dodatkowo, przez kilkadziesiąt lat nie odbywały się żadne uroczystości państwowe i kościelne związane z trzecim maja. Natomiast wszelkie próby i formy zachowania pamięci tego dnia, kończyły się zatrzymaniami ze strony Służby Bezpieczeństwa. Dopiero rok 1981 przyniósł nieco nadziei, wtedy to odbyły się oficjalne i uroczyste obchody rocznicy Konstytucji 3 maja. Ówczesna władza miała w tym swój ukryty cel propagandowy i próbowała zawłaszczyć przywróconą tradycję. Warto wiedzieć, że rok 1990 przyniósł ogromny przełom. Świeżo wybrany Senat oraz Sejm przywróciły obchody dnia trzeciego maja.

Spójrzmy jednak na wizję Jana Matejki – wydarzenia historycznego, jakim było uchwalenie Konstytucji 3 maja. Zaznaczyłam i poniżej wymieniam postacie, celem bardziej przejrzystej analizy dzieła, jednocześnie podkreślam, że przybliżę tylko niektóre z zaznaczonych postaci.

1. Król Stanisław August Poniatowski
2. Jan Dekert
3. Elżbieta Grabowska
4. Jan Kiliński
5. Klemens Hofbauer
6. Świętopełk Czetwertyński
7. Franciszek Branicki
8. Hugo Kołłątaj
9. Ignacy Potocki
10. Adam Czartoryski
11. Stanisław Małachowski
12. Ignacy Zakrzewski
13. Tadeusz Kościuszki
14. Kazimierz Sapiecha
15. Jan Suchorzewski
16. Kazimierz Konopka
17. Stanisław Staszic
18. Andrzej Zamoyski
19. Symboliczna postać chłopca
20. Józef Poniatowski
21. Postać Żyda

„Konstytucja 3 maja” to jeden z ostatnich obrazów Jana Matejki, który został ukończony w 1891 roku w stulecie jej uchwalenia. Matejko znany jest głównie jako portrecista, ale pozostawił kilkadziesiąt kompozycji malarskich o charakterze historycznym, takim dziełem jest Uchwalenie Konstytucji 3 maja. Warto w tym momencie zadać sobie pytanie, jaką rolę miał spełnić ten obraz. Otóż obrazy historyczne Jana Matejki spełniały raczej funkcję pocieszycielską i były obarczone faktem braku niepodległości. Nie były ilustracjami konkretnych epizodów historii, próbowały raczej przedstawić syntezę dziejów, być syntezą danego momentu historycznego, ale także tego wszystkiego co ten moment poprzedzało i co po nim następowało.

Widzimy tutaj orszak wkraczający do katedry św. Jana w Warszawie, w dalekim tle widać sylwetę Zamku Królewskiego. Centralną postacią wydaje się niesiona przez posłów osoba marszałka sejmiku Stanisława Małachowskiego. Postać króla Stanisława Augusta Poniatowskiego w długim koronacyjnym płaszczu, wchodzącego na stopnie katedry wydaje się mieć znaczenie pośrednie.

Ta kompozycja zbudowana jest na twarzy, można powiedzieć, że realizuje ulubiony przez artystę schemat teatru, który rozgrywa się dzięki fizjonomii, dzięki grymasom twarzy, dzięki emocjom, które malują się na licach postaci. Tym twarzom należy się przyglądać. Scena jest sceną zbiorową, w zgromadzonym tłumie można dostrzec zarówno protagonistów tego wydarzenia jak i osoby, które tak naprawdę nie uczestniczyły w tym wydarzeniu. Widzimy tam Andrzeja Zamoyskiego czy Stanisława Staszica.

W centrum kompozycji widzimy, nieopodal marszałka, osobę Hugona Kołłątaja w czarnej sutannie, który wydaje się wskazuje gestem niechęci posła kaliskiego, przeciwnika podpisania Konstytucji. W dolnej części obrazu, z lewej strony wyłania się postać warszawskiego redemptorysty Klemensa Marii Hofbauera, który kontaktuje się z nami poprzez odwrócenie twarzy w kierunku odbiorcy. W dolnym prawym narożniku obrazu widzimy brodatego Żyda, który spełnia rolę komentatora, czyni również gest poprzez ułożenie palców, jako gest oznaczający „**jest dobrze**”.

Bardzo długo uważano, że obraz Matejki jest apologią (tego wydarzenia) majowej konstytucji. Jest przykładem kolejnego dzieła historiozoficznego, związanego z triumfalnym epizodem historii naszego kraju. Ale być może obecność tajemniczych postaci w dolnej krawędzi

obrazu wskazują na inną konkluzję artysty w stosunku do dorobku Konstytucji 3 maja. Wiadomo, że Matejko był głęboko sceptyczny w stosunku do oświeceniowych reform, był też wrogiem wszelkich liberalnych przemian w XIX wieku i wrogiem ruchów rewolucyjnych. Znany jest również z poglądów niechętnych w stosunku do Żydów, niektóre jego wypowiedzi można określić jako antysemickie. Tym samym obraz ten możemy dziś postrzegać nie tyle jako apologię wydarzenia, ale jego krytykę. Artysta wykracza poza rolę kronikarza i ilustratora wydarzenia, które zna raczej z historii. Tworzy raczej autorską wersję tego wydarzenia, rości sobie pretensję do posiadania własnego zdania o jej przebiegu można powiedzieć, że jest to kolejny obraz, w którym Matejko ukazuje epizody związane z glorią czy triumfem historii naszego Narodu, ale też zwraca uwagę na sytuację zagrożeń, pochopne decyzje czy nieszczęśliwe wypadki.

Nie bez powodu tłum wypełniony jest przez szeregi wojsk. Zarzucano przecież twórcom Konstytucji majowej, że podpisana została pod presją pilnującego obrad wojska. Jednak my dzisiaj doceniamy Jana Matejkę jako wielkiego artystę i jego dzieło poświęcone uchwaleniu Konstytucji 3 maja. Jego twórczość obrazowa wypełniała nieobecność historii Polski, a jednocześnie obrazy tworzyły mity, które w wersji matejkowskiej trwają do dnia dzisiejszego. Obraz stał się kanwą uroczystości państwowych organizowanych w 230. rocznicę uchwalenia konstytucji, uświetniał obchody, które mimo pandemii były doniosłym wydarzeniem patriotycznym z udziałem najwyższych władz i zaproszonych gości – prezydentów: Litwy, Łotwy i Estonii oraz Ukrainy.

Dzieło Matejki stało się także przedmiotem pogłębionej i wnikliwej analizy i debaty seminarium dla nauczycieli historii w WODN w Piotrkowie Trybunalskim z udziałem dr. Krzysztofa Jurka, wybitnego znawcy tematu. Pan doktor Krzysztof Jurek, na wstępie postawił następujące pytanie – Konstytucja 3 maja – dlaczego warto studiować jej doświadczenia? Myślę, że przytoczone powyżej argumenty potwierdzają, że należy wracać do tego aktu i uroczystość świętować kolejne rocznice.

Barbara Śpiewak
konsultant WODN w Piotrkowie Tryb.
b.spiewak@wodn.piotrkow.pl

„Znajdziesz mnie w bibliotece”*

Wiosenne miesiące obfitują w wydarzenia czytelnicze: 2. kwietnia obchodzony był Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci (jest to również dzień urodzin Hansa Christiana Andersena); 23 kwietnia – Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich; 8 maja – Dzień Bibliotekarza rozpoczynający Tydzień Bibliotek, trwający od 8 do 15 maja; 17 maja – Światowy Dzień Społeczeństwa Informacyjnego; od 26 maja do 1 czerwca trwał Ogólnopolski Tydzień Czytania Dzieciom. Tę długą listę zamyka 15. czerwca, kiedy to obchodzone jest Ogólnopolskie Święto Wolnych Książek (bookcrossing).

Z raportu o stanie czytelnictwa (Źródło Biblioteka Narodowa):

„W kwietniu 2021 roku Biblioteka Narodowa opublikowała najnowszy raport o stanie czytelnictwa w Polsce w roku 2020. Na zadawane od blisko trzech dekad pytanie o czytanie w całości lub fragmencie co najmniej jednej książki w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie, twierdząco odpowiedziało 42% respondentów. Jest to najlepszy wynik od sześciu lat. Tak jak w poprzednich latach, przy czym w omawianym roku widać to jeszcze wyraźniej, zdecydowanie można powiedzieć, że lektura książek jest domeną kobiet. Kobiety czytają częściej niż mężczyźni (odpowiednio 51% i 33%), wśród kobiet większa jest również grupa osób czytających najintensywniej – co najmniej 7 książek w ciągu roku przeczytało 15% z nich (w przypadku mężczyzn odsetek ten wynosi 7%). Nie bez znaczenia jest tu fakt, że także wśród osób z wyższym wykształceniem przeważają kobiety. Przyjemność płynącą z lektury książek kobiety mają znacznie bardziej uwewnętrznioną (zapewne ze względu na przeciętnie większą liczbę lat przeznaczonych na zdobywanie wykształcenia) – 52% z nich lubi lub bardzo lubi czytać książki (taką postawę deklaruje 32% mężczyzn), natomiast nie lubi lub bardzo nie lubi tego robić 23% respondentek (w przypadku mężczyzn 44%). Ponadto wśród nieczytających mężczyzn wyraźnie liczniej reprezentowani są ci, którzy nie czytają książek od dawna – 20% z nich twierdzi, że nigdy nie czytało żadnych książek, a 60%, że robiło to tylko w okresie nauki w szkole”.

Taki wynik (42%) oznacza wzrost o 3% w skali roku (2019) i o 5% w skali dwóch lat (2018).

Jakkolwiek powiało optymizmem, to wciąż jest bardzo wiele do zrobienia, zważywszy na rolę i wartość czytania, przez młodszych czytelników w szczególności.

Z raportu o stanie czytelnictwa (Źródło Biblioteka Narodowa):

„Istotną zmienną demograficzną różnicującą deklaracje czytania książek jest również wiek. Im młodszy ankietowany, tym większe prawdopodobieństwo, że czyta książki. Najmniej czytelników jest wśród osób najstarszych – powyżej 60. lat 33%, a powyżej 70. lat tylko 22%. W grupie wiekowej 15 – 18 lat, czytelników jest aż 76%, co w sposób oczywisty wiąże się z pobieraniem nauki w szkole, choć warto przy tym odnotować fakt, że jednocześnie co czwarta osoba w tej grupie deklaruje, że w ciągu roku nie czytała żadnej książki. Trudno sobie wyobrazić, że uczęszczając do szkoły można nie mieć kontaktu z książkami, prawdopodobnie zatem część badanych, którzy udzielili takiej odpowiedzi, nie traktuje jako książki materiałów dydaktycznych udostępnianych online przez nauczycieli czy też samodzielnie zdobywanych w Internecie”.

Wymienione na początku artykułu święta sprzyjają promocji czytelnictwa. I warto je obchodzić. Nauczyciele bibliotekarze wiedzą jak to robić. Być może stałe wzmacnianie roli biblioteki szkolnej i nauczycieli bibliotekarzy przyda ich działaniom mocy i wiary, że robią coś ważnego dla uczniów – czytelników, przyszłych studentów i wszystkich, którzy kiedyś, w dorosłym życiu, będą mieli wpływ na funkcjonowanie społeczeństwa.

Zachętą do czytania będą organizowane w ciągu roku szkolnego różnorodne przedsięwzięcia, efektem których może nie będzie wzrost czytelnictwa, ale zbudowanie motywacji do czytania. Spotkania autorskie, kampanie czytelnicze z udziałem znanych osób (w bibliotece szkolnej do znanych osób zaliczymy dyrektora szkoły, nauczycieli, rodziców, przedstawicieli jednostek samorządowych – nie trzeba daleko szukać, gazetki, wystawy (te ostatnie utrudnione przez czas pandemii)).

Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Piotrkowie Trybunalskim inicjował działania związane z upowszechnianiem czytelnictwa. W ramach spotkań Sieci współpracy nauczycieli bibliotekarzy – Biblioteka – TAK! przygotowano trzy tematyczne obszary: Działania wychowawcze biblioteki szkolnej – wychowanie do wartości poprzez kształtowanie postaw i respektowanie norm społecznych; Burza mózgów przy kawie – motywowanie do czytania; Wiosenny koktajl bibliotekarski.

W zorganizowanych seminariach uczestniczyło w ponad 70. nauczycieli bibliotekarzy. Z okazji Tygodnia Bibliotek (8–15 maja), który w tym roku przebiegał pod hasłem *Znajdziesz mnie w bibliotece*, zorganizowano konferencję pn. Porozmawiajmy o bibliotece, prowadzoną przez konsultantki WODN – Jadwigę Szymczyk i Marlenę Kowalską. W czasie spotkania, wraz z uczestnikami, rozmawialiśmy m.in. o tym, jaka powinna być biblioteka szkolna? marzenia czy możliwa rzeczywistość?; co przyciąga czytelników do biblioteki?; jak wykorzystać nowe technologie w pracy biblioteki szkolnej?; jakie są motywacje

czytelnicze?; biblioteka jako miejsce spędzania wolnego czasu; biblioteka „trzecim miejscem”, rozumianym jako miejsce spotkań kulturalnych czy chwili relaksu.

Pod każdym z pytań pojawiała się myśl o niezwykłej i nie do przecenienia roli czytelnictwa. Od wsparcia rozwoju psychicznego i emocjonalnego ucznia, poprzez rozwój kreatywności i wyobraźni, umacnianie więzi w rodzinie, kształtowania nawyku czytania, do zdobywania wiedzy, rozwoju słownictwa czy alternatywy dla cyfrowych form spędzania wolnego czasu.

*hasło tegorocznego Tygodnia Bibliotek

Jadwiga Szymczyk
konsultant WODN w Piotrkowie Tryb.
j.szymczyk@wodn.piotrkow.pl

Źródło :
<https://nck.pl/badania/raporty/stan-czytelnictwa-w-polsce-w-2020-roku>

Wyniki konkursu przedsięwzięć z zakresu edukacji kulturowej w roku 2020 w ramach projektu „Bardzo Młoda Kultura 2019”

Program *Bardzo Młoda Kultura 2019 - 2021* powstał w odpowiedzi na potrzeby środowisk lokalnych w zakresie wzmocnienia roli edukacji kulturowej w Polsce oraz polepszenia współpracy między sektorami kultury i edukacji. Program nastawiony jest na sieciowanie, integrację i współpracę. Program skierowany jest do nauczycieli, pracowników domów kultury, bibliotek, teatrów, muzeów, edukatorów i animatorów kultury. Daje możliwość spotkania osób, które zajmują się edukacją kulturową

indywidualnie, w grupach nieformalnych, w instytucjach czy organizacjach pozarządowych. Cele programu są realizowane poprzez bezpłatne warsztaty Łódzkiego Domu Kultury, prowadzone dla osób zajmujących się edukacją kulturową. Program to także szansa na zdobycie środków finansowych przeznaczonych na przedsięwzięcia z zakresu edukacji kulturowej, skierowane do dzieci i młodzieży, poprzez udział w konkursie.

Organizatorem konkursu na realizację

przedsięwzięć z zakresu edukacji kulturowej, organizowanego w 2020 roku w ramach projektu *Bardzo Młoda Kultura 2019 – 2021* województwo łódzkie, był **Łódzki Dom Kultury**. Celem konkursu było propagowanie współdziałania pomiędzy podmiotami reprezentującymi sferę kultury, edukacji i NGO w realizowaniu przedsięwzięć z zakresu edukacji i animacji kulturowej dla dzieci i młodzieży, a także wspieranie tego rodzaju współpracy na terenie województwa łódzkiego.

Przedmiotem konkursu były projekty z zakresu edukacji kulturowej realizowane na rzecz dzieci i młodzieży z województwa łódzkiego.

Najciekawsze projekty zostały wyłonione w drodze konkursu i nagrodzone środkami finansowymi na ich realizację. Wpłynęło 65 projektów, z których 9 zostało nagrodzonych. Wszystkie zostały zrealizowane w roku 2020. Poniżej zamieszczam krótką charakterystykę zwycięskich projektów, ku inspiracji innych do dobrych przedsięwzięć w zakresie edukacji kulturowej.

1. Justyna Słoma za projekt „Świat lokalnych kultur” – celem projektu była edukacja o wielokulturowości Łowicza i Łodzi od II p. XIX w. do końca lat 20. XX wieku, uwzględniająca wpływy niemieckiej, żydowskiej i rosyjskiej kultury w regionie tych miast. Projekt skierowany był do młodzieży od 15 r. życia – 18 r. życia, która wzięła udział w wirtualnych grach (przypominających formułą gry miejskie realizowane w przestrzeni publicznej). Celem było sięgnięcie do lokalnych historii, tradycji i przestrzeni miast oraz wdrożenie edukacyjno-kulturalno-historycznej gry, dzięki której młodzież zagłębiła się w rzeczywistość przeszłości. W wirtualnej grze znajdowały się tylko interaktywne zadania. Gra odbyła się z elementami rywalizacji. Struktura zadań miała różnorodną formę i wykorzystywała poszukiwanie źródeł o przeszłości, naukę badania i krytykę informacji z tych źródeł, czytanie informacji z prasy lokalnej tamtego czasu, poznanie języka tych kultur, rozwiązywania zagadek online opartych na realnych faktach, które się wydarzyły w tych miastach, promowania wirtualnych zasobów, które pomagają przybliżyć historię oraz wielokulturowość społeczeństwa tamtego okresu. Bazowano na źródłach tekstowych, graficznych, materialnych (w formie zdjęć). Udział w grze i jej rywalizacji był szeroko dostępny dla młodzieży z regionu Łowickiego i Łódzkiego. Gra została tak opracowana, aby tworzyć zespoły, które będą zapobiegały wykluczeniu kogokolwiek z gry.

Jedynym kryterium uczestnictwa był wiek. Jeżeli zgłosiły się pojedyncze osoby, chcące wziąć udział w grze, a nie miały swojej drużyny, łączono pojedyncze osoby w grupy. Koncepcja projektu opierała się na stworzeniu wirtualnej gry (przypominającej te realizowane w przestrzeni miejskiej) dotyczącej lokalnej tradycji, historii i kultury i wykorzystanie źródeł dostępnych online,

aby prowadzić edukację kulturalno-edukacyjną dla młodzieży w regionie Łowickim i Łódzkim. Projekt był oparty na kooperacji z nauczycielem historii, osobą zaangażowaną w promowanie lokalnego dziedzictwa, na co dzień pracującą z młodzieżą w łowickim LO. Wsparciem dla projektu były osoby na co dzień zaangażowane w działania Level UP, które posiadały wiedzę merytoryczną i techniczną, aby zrealizować dany projekt oraz doświadczenie we współpracy przy projektach młodzieżowych na terenie Łodzi i okolic.

2. Luiza Łuszcz-Kujawiak za projekt „INNOWACJE/INNOKREACJE”

– skierowany do młodzieży licealnej. Podejmował tematykę bardzo szeroko rozumianej inności. Inności, która jest udziałem każdego z nas, choć w bardzo różnym kolorze i wymiarze. Uświadamiał, iż paradoksalnie wspólnym ludzkim doświadczeniem jest poczucie odmienności. Dzieli nas bardzo wiele, ale świadomość i doświadczenie inności nas łączy. W trakcie realizacji projektu uczestnicy mieli szansę zastanowić się twórczo nad tym pojęciem, ale przede wszystkim opowiedzieć o swoim doświadczeniu. Etapy realizacji projektu: Rekrutacja uczestników – wolny nabór spośród uczniów LO w Łodzi. Do współpracy zaproszono również uczniów innych narodowości. Następnie praca warsztatowa metodą dramy, technikami inspirowanymi teatrem dokumentalnym, storytellingiem oraz technikami ekspresji pozawerbalnej.

Warsztaty były prowadzone przez pedagogów teatru. W przygotowaniu spektaklu wzięli udział również scenograf i muzyk-performer. Po integracji grupy, budowaniu poczucia zaufania i bezpieczeństwa, w drugiej części grupa badała pojęcie inności w jej różnych aspektach i przejawach (w historii, w życiu społecznym, w życiu szkolnym, w sztuce itp.). Część trzecia warsztatów była poświęcona odkrywaniu swojej osobistej wieloaspektowej odmienności i swojej własnej historii. Część czwarta to przygotowanie spektaklu zawierającego historie uczestników, które złożyły się na scenariusz przedstawienia. Inność wybrzmiała w takim spektaklu bardzo różnorodnie. Każda historia mogła zaprezentować inny jej wymiar. Aktualnie teatr dokumentalny, historie mówione, storytelling to bardzo prężnie rozwijające się gałęzie sztuki. Czerpano z nich wiele inspiracji. Była to praca zespołowa, a kształt przyszłego spektaklu został wypracowany wspólnie przez grupę i prowadzących. Równoległe do warsztatów odbywały się będą spotkania – dyskusje, które pozwoliły poszerzyć rozumienie inności. Finał to prezentacja przedstawienia publiczności w przestrzeni teatralnej. Dużą część publiczności stanowiła społeczność szkolna LO. Po spektaklu odbyło się spotkanie z publicznością w formie dyskusji i wspólnego działania performatywnego.

Przepracowany przez grupę temat przechodził dalej, nastawiony na żywy odbiór i reakcję. W ten sposób był również wspólnototwórczy. Ważne było "offline'owe" działanie w żywym kontakcie z odbiorcą. Cele zostały osiągnięte. Poprzez stworzenie intrygującego spektaklu kształtowano postawy szacunku, otwartości i tolerancji. Uczono nieosądzania innych, zwłaszcza po pozorach i stereotypach. Zwrócono uwagę, że inność, odmienność to właśnie normalny stan człowieka.

3. Bogusław Kurzyński za projekt „Pędzlem po artyście” – celem projektu było przyczynienie się do większego zainteresowania młodzieży sztuką, ze względu na obserwowane występowanie w przestrzeni publicznej kiczu, chaosu stylów i braku zainteresowania szerszej publiczności sztukami wizualnymi. Zachęcenie do aktywności w poszukiwaniu własnych upodobań, do częstszego sięgania po wzornictwo wysokiej jakości oraz bardziej świadomego kształtowania własnego otoczenia, kierując się wzorami kultury wysokiej, eliminując kicz i powszechną odtwórczość. Celem było również rozbudzenie chęci poszukiwania piękna i harmonii w różnych sferach życia, wzorując się na uznanych artystach, reprezentujących różne style sztuki nowoczesnej. Poprzez doświadczenie procesu twórczego chciano kształtować u młodzieży wrażliwość artystyczną i estetyczną. Projekt zachęcał uczestników do pogłębiania własnej wiedzy artystycznej, częstszych wizyt nawernisażach, w muzeach i galeriach. Projekt w swoich założeniach jest uzupełnieniem szkolnej edukacji w zakresie edukacji kulturowej. W programach nauczania zarówno szkoły podstawowej, jak i średniej jest niewiele miejsca poświęconego wiedzy o kulturze i kształtowaniu umiejętności świadomego uczestniczenia w kulturze, odbioru dzieła sztuki. Projekt, posługując się konkretnymi metodami pracy (warsztaty plastyczne, prezentacja, happening, wernisaż) oraz dziełami znanych malarzy, prekursorów nowych trendów artystycznych, miał za zadanie rozbudzić wśród młodzieży zainteresowanie dziełami sztuki, umiejscowić je na osi czasu, nauczyć odczytywania ukrytych symboli oraz podjąć próbę stworzenia, przy użyciu współczesnych środków malarskich kopi "pikselowej" dzieła.

Na projekt „Pędzlem po artyście” składały się dwa moduły: I. Cykl sześciu warsztatów dla uczniów szkoły ponadpodstawowej, podczas których zapoznali się oni z dziełami uznanych malarzy różnych stylów. Warsztat składał się z dwóch części: 1) teoretycznej, podczas której prowadzący, wspomagając się prezentacją multimedialną omówił wyeksponowany na sztaludze obraz (format 120 x 85 cm), przedstawił jego autora, styl oraz kontekst historyczny, w którym obraz powstał. Cz. 2) – praktyczna, gdzie

każdy uczeń otrzymał inny fragment omawianego wcześniej obrazu jako wzornik (obraz dużego formatu pocięty na 16 części-A4) i przy pomocy farb wodnych i spray'ów wykonał kopię tego fragmentu. Końcowym działaniem warsztatu było złożenie owych pikseli w całość i omówienie efektu pracy. W podsumowaniu odbył się wernisaż, któremu towarzyszył happening. Wystawa obejmowała 6 obrazów mistrzów oraz 6 prac wykonanych przez uczniów na warsztatach. Podczas spontanicznej akcji, włączono wszystkich w tworzenie wspólnego kolażu, składającego się ze swego rodzaju pikseli (kwadratowych, różnokolorowych karteczek), na których obecni, posługując się narzędziami malarskimi (farba, pędzel, flamaster, dłonie) wykonali osobisty znak, wzór, itp. i umieścili go na przygotowanej powierzchni według własnego uznania. Drugą aktywnością zebranych było pozostawienie trwałego śladu własnej obecności na wernisażu w postaci odcisku palca na przygotowanym płacie gliny, który został wysuszony oraz wypalony w piecu ceramicznym i stanowić będzie dekorację w przestrzeni szkoły, świadcząc o jej udziale w projekcie Bardzo Młoda Kultura.

4. Joanna Sroczyńska za projekt „Warsztaty edukacyjno-artystyczne „Śladami Stacha z Warty 3D” – to tygodniowe warsztaty edukacyjno-artystyczne dla grupy 12 dzieci w wieku 10 – 13lat, inspirowane postacią i twórczością zapomnianego artysty – rzeźbiarza i malarza Stanisława Szukalskiego ps. „Stach z Warty”. Artysta urodził się w 1893 r. w Warcie (powiat sieradzki), a dzieciństwo spędził w Gidlach (powiat radomszczański). Był uczniem gimnazjum im. F. Fabianiego w Radomsku (obecnie I LO w Radomsku). Już w czasie pobytu w Gidlach, Stanisław wykonywał małe rzeźby w drewnie. Około 1903 roku wyemigrował z rodzicami do USA, gdzie rozwijał swoje pasje artystyczne. Znaczną część swojego życia poświęcił poznawaniu mitologii słowiańskiej i słowiańszczyzny. O artyście powstał film dokumentalny pt. „Walka: Życie i zaginiona twórczość Stanisława Szukalskiego” w reżyserii Ireneusza Dobrowolskiego wyprodukowany przez platformę Netflix i Leonardo DiCaprio. Inspirując się warsztatem rzeźbiarskim rodzimego, choć nieznanego artysty, zaproponowano dzieciom cykl zajęć w dniach 10-14 sierpnia 2020, nawiązujących do legend regionu radomszczańskiego i mitologii słowiańskiej pt. „Śladami Stacha z Warty 3D”. Podczas spotkań, dzieci odkryły lokalne legendy, popularne słowiańskie podania, podstawy mitologii, nierozzerwalnie związane z przyrodą. Poznały bohatera warsztatów Stanisława Szukalskiego – jego rzeźby, rysunki, malowidła – i zafascynowanie słowiańszczyzną. Następnie, na podstawie zdobytej wiedzy o dawnych wierzeniach

i Stachu z Warty odszukały w lesie twory organiczne – konary, gałęzie, korzenie. Inspirując się nimi wykonały instalacje/kompozycje z drewna. Prace dzieci na zakończenie warsztatów zostały zaprezentowane podczas wystawy finałowej. Wystawa była opracowana w atrakcyjnej wersji 3D i dostępna dla każdego w Internecie. Zajęcia odbywały się w plenerze i w pracowni plastycznej Miejskiego Domu Kultury w Radomsku. Wystawa instalacji drewnianych została uwieczniona w panoramie 3D. Multimedialne podsumowanie oraz film 3D jest dostępny w Internecie. Cele projektu zostały osiągnięte: 1) nawiązanie współpracy między sektorem kultury a sektorem oświaty; 2) edukacja kulturalno-artystyczna najmłodszych odbiorców kultury – nabywanie kompetencji kulturowych; 3) inspirowanie i motywowanie dzieci do rozwijania własnych pasji i talentów.

5. Patrycja Terciak za projekt „OGRODOWA MÓWI” – to projekt z obszaru edukacji kulturowej, skupiony wokół lokalizacji przy ulicy Ogrodowej (numery 26 i 28) – w bezpośrednim sąsiedztwie dawnego imperium I. K. Poznańskiego w Łodzi. Z licznych spotkań z pracownikami Biura ds. Rewitalizacji UMŁ, potwierdzone zostały informacje o niechybnej wyprowadzce mieszkańców wskazanych lokalizacji w ramach programu rewitalizacji obszarowej. Diagnoza społeczności lokalnej ukazuje wielość mieszkających tam rodzin wielopokoleniowych, których członkowie pamiętają przekazywane w rodzinie opowieści o pracy w tkalniach Poznańskiego oraz późniejszych zakładach włókienniczych. Tkanka społeczności lokalnej w dużym stopniu wypełniana jest przez dzieci i młodzież, którym to dedykowana jest niniejsza odsłona projektu.

Partnerstwo edukacyjno-kulturowe (Koba-Terciak) miało na celu wypracowanie z dziećmi i młodzieżą, zamieszkującymi lokacje przy Ogrodowej 26 i 28, swoistych map pamięci, będących – przede wszystkim – opracowaniem wyjątkowego charakteru, pamięci i historii miejsca, w którym się znajdują (kategoria palimpsestu). W warstwie bezpośredniej pracy z miejscem i aktualną sytuacją życiową, okres pracy nad mapami pamięci był także czasem pracy nad kategoriami: utraty (miejsca), zmiany/progu/przejęcia (wyprowadzki), nadziei i antropologii rzeczy. Projekt miał na celu wspomóc emocjonalnie dzieci i młodzież mierzące się bliską koniecznością opuszczenia dotychczasowego miejsca życia. Podstawą prowadzonego projektu były wywiady narracyjne, ale przeprowadzone w formule spotkań rodzinnych. Ich kompleksowe opracowanie (w tym transkrypcja), pozwoliło na zamieszczenie fragmentów w Cyfrowym Archiwum Łodzian, uzupełniając opowieść o Łodzi

współczesnej – przechodzącej proces rewitalizacji. Wywiady narracyjne uzupełniane indywidualnymi opowieściami wszystkich (dziecięcych i młodzieżowych) uczestników projektu, prowadzone były tak, by każdy z nich mógł opracować własną mapę pamięci (lub mapę pamięci swoją i swojej rodziny). Nad mapami pamięci pracowano z zebranymi wspomnieniami, pamiątkami, konkretnymi miejscami na obu podwórkach. Interdyscyplinarne zajęcia: plastyczne, storytellingowe, arteterapeutyczne i z zakresu nowych technologii narracyjnych (VR i AR) pozwoliły stworzyć makiety map, które następnie pod okiem edukatorki – Katarzyny Koby – przeniesione zostały w przestrzeń online, by móc upowszechnić efekty pracy warsztatowej, jako zapis historii miasta i miejsca. Mapy pamięci przyjęły formę wirtualnych spacerów po Ogrodowej 26 i 28 z perspektywy zamieszkujących ją (jeszcze) dzieci i młodzieży. Podstawowym celem projektu było wsparcie emocjonalne dzieci młodzieży zamieszkujących wspomniane kamienice przy ul. Ogrodowej, które wraz z rodzinami będą musiały się stamtąd wyprowadzić decyzją Urzędu Miasta Łodzi o wdrożeniu w tymże obszarze programu rewitalizacji obszarowej. W ramach niniejszego wsparcia powstały, wypracowane podczas spotkań – warsztatów, mapy pamięci oraz wywiady narracyjne, które finalnie zasilily Cyfrowe Archiwum Łodzian oraz zamieszczone zostały na odrębnej platformie internetowej jako wirtualne mapy pamięci. Dzięki nim, każda zainteresowana miejscem osoba będzie mogła odbyć wirtualny spacer po mapie Ogrodowej 26 i 28 autorstwa danego obecnego/byłego młodego lokatora.

6. Żanetta Marzuchowska za projekt „Sieradzki Teatr reaktywacja” – projekt jest odpowiedzią na potrzebę lokalnej społeczności, aby wrócić do realizacji działań teatralnych na bazie umiejętności dzieci przedszkolnych i młodzieży szkolnej. Głównym celem było zwiększenie kompetencji kulturowych i społecznych uczniów, rodziców i nauczycieli oraz budowanie wspólnoty odbiorców kultury oraz aktywności kulturalnej poprzez działania edukacyjno-animacyjne. Celami szczegółowymi było: rozwijanie umiejętności uczniów z zakresu edukacji teatralnej oraz pobudzenie do rozwijania własnych zainteresowań; nawiązanie współpracy ze szkołami, centrum kultury i organizacjami pozarządowymi, w celu prezentacji możliwości edukacji kulturowej; uświadomienie uczestnikom pokazów i warsztatów realnego wpływu aktywnego uczestnictwa w kulturze na rozwój ich zdolności, umiejętności, a także poszerzenie wiedzy. Ważne było rozwinięcie oferty Sieradzkiego Centrum Kultury skupionego przede wszystkim na ofercie komercyjnej – o ofertę

z zakresu edukacji teatralnej odpowiadającej zapotrzebowaniu młodego odbiorcy oraz zapotrzebowaniu lokalnych placówek oświatowych. Rezultatem działań było powołanie Lokalnej Grupy Teatralnej – „Akapit” liczącej 30 osób, złożonej z dwóch wydziałów: dziecięcego i młodzieżowego. Projekt zakładał: 1) łącznie 36 godzin warsztatów; 2) stworzenie spektaklu – opracowanie scenariusza, stworzenie scenografii, drobnych kostiumów itd.; 3) 10 warsztatów w lokalnych przedszkolach, w których wzięło udział 300 uczniów; 4) organizację wydarzenia pod hasłem: „Dzień w Teatrze” – podczas którego dzieci mogły obejrzeć spektakle przygotowane dla nich przez dorosłych i przez grupę teatralną oraz 13 października 2020 roku – Dzień Otwarty Sieradzkiego Teatru: 3 spektakle teatralne, maksymalnie 400 widzów, a także 5) stworzenie filmu na podstawie działań, który również stanowił element edukacyjny. Film trafił do szkół – do klas I – do klas I – III oraz do przedszkoli. Film opowiada o sieradzkim teatrze, krótko o historii Sieradza oraz o radości płynącej z obcowania z teatrem. Rezultatem projektu są: 1) wzrost oferty kulturalnej w postaci warsztatów teatralnych dla dzieci oraz spektakli; 2) animacja czasu wolnego; 3) integracja różnych środowisk interesariuszy; 4) wzrost wiedzy na temat sieradzkiego teatru, jego potencjału; 5) wpisanie na stałe w harmonogram Sieradzkiego Centrum Kultury działań grupy teatralnej oraz corocznych spektakli. Dzięki projektowi pokazano lokalnej społeczności, że teatr „mówi”, uczy, bawi, edukuje od najmłodszych lat i jest świetnym miejscem spotkań

7. Ada Słowikowska za projekt „#SloMo – warsztaty ze zwalniania tempa” – projekt skierowany do dzieci i młodzieży z pokolenia cyfrowego. Złożony z zajęć interdyscyplinarnych, obejmujących zagadnienia związane ze sztuką filmową, montażem, improwizacją muzyczną i ruchową oraz filozofią powolności („slow life”). Wieloetapowy proces poprowadził do stworzenia krótkich realizacji audiowizualnych. Tytuł projektu nawiązuje do anglojęzycznej nazwy efektu „slowmotion”, używanego w nomenklaturze filmowej, w którym czas wydaje się być spowolniony. Narzędziem wykorzystywanym przez uczestników podczas warsztatów nie była profesjonalna kamera, a smartfon z opcją fotowideo. Miało to na celu propagowanie pożytecznego zastosowania tego urządzenia i pokazanie, że można tworzyć niezależnie od posiadanego sprzętu. Uczestnikami warsztatów były dzieci i młodzież w wieku od 10 do 17 lat. Utworzone zostały 4 grupy twórcze w 2 kategoriach wiekowych (ok. 10 osób w grupie): 2 grupy młodsze (10–13 lat) i 2 grupy starsze (14–17). Przyjęty podział był dostosowany do indywidualnych preferencji uczestników.

Łącznie odbyło się 12 warsztatów dla 40 osób. Każdy z 4 cykli składał się z 3 warsztatów (ok. 3,5 h, w tym 30 minut przerwy), podczas których uczestnicy zgłębiali wiedzę teoretyczną, a przede wszystkim zostali zaangażowani w działania twórcze i praktyczne. W czasie trwania projektu uczestnicy wzięli czynny udział w nieodpłatnych warsztatach interdyscyplinarnych; doświadczali w praktyce zasad filozofii „slow life”, uczyli się świadomej obserwacji otoczenia i pogłębiali refleksje estetyczne; poznali podstawy sztuki filmowej i montażu; opracowali warstwę muzyczną do swoich filmów przy użyciu instrumentów oraz odgłosów zarejestrowanych z otoczenia; pod okiem specjalistów stworzyli własne krótkie realizacje audiowizualne; wzięli udział w otwartym pokazie swoich produkcji filmowych. Materiały filmowe zebrane podczas warsztatów zostały przekształcone w odrębne produkcje audiowizualne, zmontowane z pomocą artystki prowadzącej warsztaty. Efekt końcowy pracy uczestników, czyli krótkie filmy z oprawą dźwiękową zostały zaprezentowane podczas 2 pokazów plenerowych (po 2 grupy na 1 pokaz) w ogrodzie Klubokawiarni Kipisz w Łodzi. Uczestnicy zostali zaproszeni wraz z osobami towarzyszącymi, rodzinami. Pokazom towarzyszyły rozmowy moderowane przez socjologa, mające na celu podsumowanie doświadczeń i przemyśleń uczestników projektu. Projekt wychodzi naprzeciw nakładanej na dzieci i młodzież presji maksymalnego zagospodarowywania wolnego czasu, która sprawia, że pochłaniają wszystko naraz, bez chwili na refleksję. Takie potrzeby dzieci wynikają z raportu „Młodzi cyfrowi”. Kult szybkości to także sposób na ucieczkę od wielkich i ważnych pytań egzystencjalnych, o to, kim jesteśmy, o sens życia. To wszystko sprawia, że trudno jest zwolnić tempo i celebrować pojedyncze chwile. Proponowane warsztaty odpowiadają na pytanie, w jaki sposób racjonalnie korzystać z dostępnych powszechnie technologii, rozwijając przy tym swoje pokłady kreatywności

8. Grzegorz Nowak za projekt „Droga do gwiazd. Wakacyjne warsztaty modelarskie” – to nowatorski projekt edukacyjny przeznaczony dla 15-osobowej grupy młodzieży w wieku 12–18 lat, gdzie uczestnicy zajęć poszerzyli swoją wiedzę z historii literatury, filmu i sztuki w oparciu o zagadnienia związane z historią lotnictwa. Dodatkowo młodzież nabyła kompetencje z zakresu aerodynamiki, fizyki, mechaniki lotu, materiałoznawstwa, a także rozwinęła swoje zdolności politechniczne i pracę kooperacyjną.

W ramach projektu przeprowadzone zostały także warsztaty z dziennikarstwa radiowego, zajęcia z emisji głosu i konstruowania wypowiedzi, tak aby przygotować młodzież do występów publicznych (np. prowadzenie wydarzeń – zawody

lotnicze). Zajęcia warsztatowe prowadzone były w Domu Kultury w Ożarowie, mini – zawody modelarskie wymagające otwartej przestrzeni przeprowadzone zostały na boisku w Ożarowie. Instruktorzy prowadzący warsztaty zapewнили wszystkie niezbędne materiały i narzędzia konieczne do przeprowadzenia warsztatów. Na projekt składało się 40 godzin warsztatów, podzielonych na bloki tematyczne: 1) „Nauka latania” (4 godziny) – na pierwszych zajęciach omówiona została historia lotnictwa i podstawowe zasady aerodynamiki i fizyki lotu. Uczestnicy zostali podzieleni na grupy, w ich ramach nastąpił podział prac. Omówione zostały zasady sterowania samolotem i zbudowane zostały proste modele szybowców, a także uczono lotu modelami. Przeprowadzone zostały zawody modelarskie na najdłuższy czas lotu i celność lądowania. 2) Kolejny blok „Toś Pan wymalował” (8 godzin) – zajęcia poświęcone historii lotnictwa i pierwszym obiektom latającym – latawcom. Omówione zostały podstawowe zagadnienia związane z meteorologią i Benjaminem Franklinem, historia latawców i materiałów stosowanych w modelarstwie i lotnictwie z ich praktycznym zastosowaniem w życiu codziennym oraz pierwsi konstruktorzy szybowców na ziemiach polskich – postać malarza Czesława Tańskiego – konstruktora szybowca „Lotni” oraz malarza, związany z lotnictwem, rektora warszawskiej ASP Tadeusza Pruszkowskiego i jego dziedzictwo. Omówione zostały zasady malowania cywilnych i wojskowych statków powietrznych, oznaczenia „SP” i godła indywidualne pilotów. Budowa latawców, ich malowanie, teoria lotu latawcem, zawody na najładniejszy latawiec i najdłuższy czas lotu; Trzeci blok zajęć poświęcony śladom lotnictwa w literaturze – „Pytają w wierszach poeci czy TO na pewno polecą” (8 godzin), to zapoznanie z pisarzem Antoine de Saint-Exupery, a także wierszami poświęconymi lotnictwu Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej i Krystyny Siesickiej, z pisarzami Januszem Meissnerem, Witoldem Rychterem oraz lotnikami, którzy spisali swoje wspomnienia – Bogdan Arct, Kazimierz Słomiński, Jan Falkowski, Waław Król, czy najlepszym polskim asem myśliwskim czasów II wojny światowej – gen. Stanisławem Skalskim. Zapoznano z modelem redukcyjnym oraz z modelami kartonowymi i plastikowymi, a także wykonano proste modele samolotów występujące w omawianej literaturze. 4) „Filmowo odlotowo” (8 godzin) – w ramach kolejnego bloku omówiono wykorzystanie modeli redukcyjnych w produkcji filmowej poprzez znalezienie odpowiedzi na pytanie: Czy w dobie animacji komputerowej modele mają rację bytu i czy nadal są tworzone i wykorzystywane? Zapoznanie z „lotniczymi filmami” – „Top Gun”, „Dywizjon 303” i „Pearl Harbour” oraz przedstawienie polskiego reżysera

Leonarda Buczkowskiego i jego twórczości filmowej: „Gwiazdzista eskadra” z 1930 roku, „Pierwszy start” z 1950 roku „Sprawa pilota Maresza” z 1955 roku czy „Przerwany lot” z 1964 roku.

Historycznie, nawiązując do 100-lecia Bitwy Warszawskiej i obrony Lwowa przez lotników 7. Eskadry Myśliwskiej, czyli słynnych amerykańskich pilotów z „Eskadry kościuszkowskiej” przypomniano postać Meriana C. Coopera – organizatora tej Eskadry, a później reżysera, scenarzysty i producenta filmowego, laureata Oscara z 1952 roku. Modelarsko wykonane zostały proste modele latające, nawiązujące do okresu wojny polsko-bolszewickiej i pomalowano je w barwach 7 Eskadry Myśliwskiej, a także nauczono się rozpoznawać podstawowe sylwetki samolotów. 5) W tym bloku zajęć „Wielkie imprezy lotnicze – piszę, mówię i ćwiczę” (6 godzin) – przeprowadzone zostały warsztaty dziennikarskie poświęcone emisji głosu i konstruowaniu wypowiedzi, tak aby przygotować młodzież do wystąpień publicznych. Uczestnicy poszerzyli swoją wiedzę na temat komunikacji społecznej, emisji głosu i komunikacji niewerbalnej, by wzięć udział w charakterze wolontariuszy zawodów. 6) „Per aspera ad astra” czyli totalny kosmos (6 godzin) to ostatni blok zajęć, który poświęcono lotom kosmicznym – tym realnym i tym w literaturze, komiksie i filmie. Przypomniano takich twórców jak Juliusz Verne, Stanisław Lem, czy pochodzący z nieodległego Wielunia Wojciech Siudmak. Na ostatnich zajęciach uczestnicy zapoznali się z teorią lotu kosmicznego. Co było pierwsze – rakieta czy samolot, historia lotów kosmicznych w pigułce. Budowa modeli rakiet w grupach. Teoria modelarskiego lotu rakiety. Finałem projektu był start rakiet i zawody modelarskie na najdłuższy czas lotu rakiety. Połączono go z wystawą wszystkich uprzednio zbudowanych prac, o których zwiedzającym opowiadali uczestnicy projektu. Ten element projektu miał charakter podsumowujący działania, otwarty, plenerowy, dostępny dla publiczności. Aby odpowiednio nagłośnić działania, przygotowana została kampania informacyjna. Stworzono spójny graficznie z projektem plakat, do publikowania go w internecie i drukowania w wersji papierowej, a informacje o działaniach projektowych przekazywano kanałami internetowymi Domu Kultury w Ożarowie, Fundacji Słowem Pisane czy Urzędu Gminy Mokrsko. Przygotowano 3 komunikaty prasowe (o rozpoczęciu działań, zaproszenie na finałową wystawę i zawody rakiet oraz podsumowanie projektu), które udostępniono lokalnym mediom (portale informacyjne, prasa, lokalne stacje radiowe, lokalna telewizja – łącznie ok. 500 000 osób zasięgu). Wystąpiono do

lokalnych mediów o udzielenie patronatu medialnego.

9. Krzysztof Góralczyk za projekt „Czy diabeł może płakać po spalonym kościele? – legendy o Borucie w animacji poklatkowej”

– pomysł projektu powstał z chęci zaangażowania się dzieci i młodzież w życie kulturalne miasta Łęczycy, poznania procesu produkcji filmów w technice animacji poklatkowej oraz nawiązanie bliższej współpracy między placówką kulturalną, oświatową i NGO. Zauważono, że dzieci i młodzież głównie obraca się w sferze wirtualnej. Ich aktywność skupia się na grach komputerowych i obecności w mediach społecznościowych i bardzo mało interesują się lokalną historią i kulturą ludową, którą region łęczycki ma bardzo bogatą. Wychodząc naprzeciw tym problemom projekt miał na celu w ciekawy i kreatywny sposób przybliżyć młodym łęczycanom ich dziedzictwo kulturowe. Umożliwił poznanie innej formy twórczości, rozwijanie zdolności plastycznych i uczył pracy w grupie i współdziałania. Przybliżenie legend o Diabie Borucie poprzez technikę animacji poklatkowej było propozycją, którą rzadko można spotkać w Łęczycy. Warsztaty takie, oprócz ciekawej formy, dały możliwość nauki przez świetną zabawę. Filmy, które są efektem warsztatów, w oryginalny sposób przedstawia znane i nieznanne podania ludowe. W projekcie wzięły udział dwie grupy uczestników – dzieci i młodzież zainteresowani tworzeniem filmów animowanych: – dzieci w wieku 10 – 14 lat – uczniowie łęczyckich szkół podstawowych (15 osób) – młodzież w wieku 15 – 18 lat – uczniowie łęczyckich szkół ponadpodstawowych (15 osób).

Została zorganizowana wycieczka do Muzeum w Łęczycy, w którym znajduje się jedna z największych w Polsce kolekcji rzeźb przedstawiających Diabła Borutę. W ramach zwiedzania uczestnicy wzięli udział w lekcji muzealnej „Regionalne wierzenia, legendy i opowieści ze szczególnym uwzględnieniem Diabła Boruty”. Wycieczka miała na celu zapoznanie uczestników z tematem projektu i zainspirowanie ich do dalszej pracy podczas warsztatów animacji. W ostatnim tygodniu września 2020 roku został przeprowadzony cykl warsztatów z animacji poklatkowej. Warsztaty były czymś w rodzaju przyspieszonego kursu tworzenia filmu animowanego. Uczestnicy przeszli przez miniaturową wersję procesu tworzenia scenariusza, scenografii, postaci, wreszcie animacji i reżyserii. Większość wiedzy zdobyli poprzez działania praktyczne,

a przeprowadzający warsztaty na bieżąco uzupełniali ją o kolejne przydatne informacje. Uczestnicy przygotowali filmy na podstawie poznanych wcześniej legend o Diabie Borucie, aby w ten sposób zgłębić i rozpropagować kulturę i tradycje ludowe Ziemi Łęczyckiej. Po zakończeniu warsztatów została przeprowadzona akcja promocyjna (plakaty i zaproszenia), dotycząca finału projektu. Plakaty zostały rozwieszane w placówkach oświatowych i kulturalnych miasta. Odbiorcami pośrednimi były rodziny uczestników oraz inni, zaproszeni na finał projektu goście, a także odbiorcy internetowi. 9 października 2020 roku w sali widowiskowej Domu Kultury w Łęczycy odbył się finał projektu. Nastąpiła projekcja zrealizowanych filmów oraz wystawa zdjęć dokumentująca przebieg projektu. Powstałe filmy zostały również udostępnione na portalu YouTube na kanale Domu Kultury w Łęczycy.

Wszystkie wymienione wyżej projekty zostały zrealizowane ze środków Organizatora, w ramach projektu Bardzo Młoda Kultura 2019-2021 woj. łódzkie. Dofinansowano je ze środków Narodowego Centrum Kultury w ramach Programu Bardzo Młoda Kultura 2019-2021.

17 marca 2021 roku rozpoczął się trzeci rok z programem Bardzo Młoda Kultura w województwie łódzkim. Jeśli jesteś animatorem kultury, edukatorem, nauczycielem działającym w województwie łódzkim i szukasz inspiracji oraz środków na realizację działań z zakresu edukacji kulturowej to program dla Ciebie!

Zapisz się na warsztaty z tworzenia przestrzeni do projektowania działań z zakresu edukacji kulturowej z uwagą na różne potrzeby grup, z którymi na co dzień pracujemy, organizowane przez Łódzki Dom Kultury. Będą one inspiracją do podjęcia Twoich działań, w oparciu o doświadczenia i obserwacje innych koordynatorów projektów włączających oraz animacyjno-edukacyjnych realizowanych w różnych rejonach Polski. Będzie z Twojego działania niewątpliwa korzyść dla Ciebie, Twoich Wychowanków i wreszcie środowiska lokalnego. To się po prostu opłaca.

Dagmara Pietrzyk
konsultant WODN w Piotrkowie Tryb
d.pietrzyk@wodn.piotrkow.pl

Szkolenia branżowe dla nauczycieli teoretycznych przedmiotów zawodowych i praktycznej nauki zawodu

Od wielu lat, młodzież, planując swoją karierę edukacyjno-zawodową, wybiera licea ogólnokształcące zamiast kontynuować naukę w szkołach branżowych. Na rynku brakuje fachowców, ale młodzi nie chcą uczyć się zawodu. Dlatego jednym z głównych celów reformy systemu oświaty w 2019 roku było przywrócenie prestiżu szkolnictwa zawodowego. W Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego z dnia 15 lutego 2019 roku, zostały określone zadania szkoły.

Zgodnie z zapisami zawartymi w załączniku nr 1 ww. rozporządzenia, zadaniami szkoły i innych podmiotów prowadzących kształcenie zawodowe oraz sposób ich realizacji są uwarunkowane zmianami zachodzącymi w otoczeniu gospodarczo-społecznym, na które wpływają w szczególności: nowe techniki i technologie, idea gospodarki opartej na wiedzy, globalizacja procesów gospodarczych i społecznych, rosnący udział handlu międzynarodowego, mobilność geograficzna i zawodowa, a także wzrost oczekiwań pracodawców w zakresie poziomu wiedzy i umiejętności pracowników. Szkoła prowadząca kształcenie zawodowe powinna realizować to kształcenie w oparciu o współpracę z pracodawcami, a praktyczna nauka zawodu powinna odbywać się w rzeczywistych warunkach pracy najlepiej u pracodawców lub w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Bliska współpraca szkół prowadzących kształcenie zawodowe z pracodawcami stanowi istotny element nowoczesnego kształcenia, odpowiadającego potrzebom współczesnej gospodarki.

Realizując te oczekiwania nauczyciele teoretycznych przedmiotów zawodowych oraz praktycznej nauki zawodu zostali zobowiązani do udziału w nowej formie doskonalenia jaką jest szkolenie branżowe.

Zgodnie z art.70c ustawy z dnia 26 stycznia 1982 Karta nauczyciela (Dz. U. z 2019 r. poz. 2215) nauczyciele teoretycznych przedmiotów zawodowych i nauczyciele praktycznej nauki zawodu, zatrudnieni w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe są obowiązani doskonalić umiejętności i kwalifikacje zawodowe potrzebne do wykonywania pracy poprzez uczestniczenie w szkoleniach branżowych realizowanych

w trzyletnich cyklach, w łącznym wymiarze 40 godzin w cyklu.

Ustawa nakłada na dyrektorów obowiązek organizacji szkoleń branżowych. To dyrektor szkoły kieruje nauczyciela na szkolenie branżowe odpowiednio u pracodawcy lub w indywidualnym gospodarstwie rolnym, z własnej inicjatywy lub na wniosek nauczyciela.

Skierowanie na szkolenie branżowe wystawione przez dyrektora powinno zawierać:

1. nazwę i adres odpowiednio szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe w rozumieniu art. 4 pkt 28a lit. a ustawy – Prawo oświatowe, placówki kształcenia ustawicznego lub centrum kształcenia zawodowego, o których mowa w art. 2 pkt 4 tej ustawy;
2. imię i nazwisko nauczyciela,
3. dane adresowe pracodawcy lub osoby prowadzącej indywidualne gospodarstwo rolne,
4. zakres przedmiotowy szkolenia branżowego,
5. datę rozpoczęcia i zakończenia oraz liczbę godzin szkolenia branżowego.

Nauczyciel, który z własnej inicjatywy chce odbyć szkolenie branżowe może dyrektorowi przedstawić wniosek o skierowanie na szkolenie, który powinien zawierać:

1. dane adresowe pracodawcy lub osoby prowadzącej indywidualne gospodarstwo rolne przyjmujących nauczyciela na szkolenie branżowe;
2. datę rozpoczęcia i zakończenia oraz liczbę godzin szkolenia branżowego;
3. podpis przedstawiciela pracodawcy lub osoby prowadzącej indywidualne gospodarstwo rolne przyjmujących nauczyciela na szkolenie branżowe.

Dyrektor szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe ustala harmonogram uczestniczenia nauczycieli w szkoleniach branżowych realizowanych w trzyletnich cyklach, uwzględniając:

1. obowiązkowy wymiar szkolenia branżowego,
2. możliwości organizacji szkoleń branżowych u pracodawców lub w indywidualnych gospodarstwach rolnych, których działalność jest związana z nauczaniem zawodem lub branżą,
3. wnioski nauczycieli,

4. udział nauczycieli w formach doskonalenia zawodowego realizowanych u pracodawców w ramach regionalnych programów operacyjnych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2019 r. poz. 1295),
2. potrzeby w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli kształcenia zawodowego:
  - a. ustalone na podstawie wyników nadzoru pedagogicznego,
  - b. ustalone na podstawie analizy uzyskiwanych efektów kształcenia zawodowego, w tym wyników egzaminów zawodowych, związane z rozpoczęciem kształcenia w zawodzie, w którym dotychczas nie było prowadzone kształcenie, lub realizacją eksperymentu pedagogicznego, o którym mowa w art. 45 ustawy – Prawo oświatowe.

Nauczyciel odbywa szkolenie w ramach 40 godzinowego czasu pracy. Jeżeli jednak organizacja szkolenia tego wymaga, nauczyciel może być zwolniony z całości lub części dnia pracy w celu punktualnego przybycia na szkolenie. W takim przypadku nauczyciel zachowuje prawo do wynagrodzenia. Nauczycielowi odbywającemu szkolenie w innej miejscowości niż miejsce zamieszkania lub miejsce pracy, przysługują należności na pokrycie kosztów podróży związanych z podróżą służbową na zasadach określonych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej.

Zgodnie z § 2 tego rozporządzenia z tytułu podróży krajowej odbywanej w terminie i miejscu określonym przez pracodawcę, pracownikowi przysługują diety i zwrot kosztów:

1. przejazdów,
2. dojazdów środkami komunikacji miejscowej,
3. noclegów,
4. innych niezbędnych udokumentowanych wydatków, określonych lub uznanych przez pracodawcę za uzasadnione.

Nie wszyscy nauczyciele zobowiązani są do odbycia szkoleń branżowych. Zwolnienie z takiego szkolenia przysługuje nauczycielom, którzy są aktywni zawodowo w zawodach związanych z nauczaniem zawodem. Przepisy dotyczące obowiązku odbycia szkoleń branżowych nie dotyczą nauczycieli (art. 70c ust 2 Karty Nauczyciela):

- 1) prowadzących działalność gospodarczą związaną z nauczaniem zawodem albo

indywidualne gospodarstwo rolne, którego działalność jest związana z nauczaniem zawodem,

- 2) zatrudnionych u pracodawców na stanowiskach związanych z nauczaniem zawodem,
- 3) zatrudnionych w indywidualnych gospodarstwach rolnych, których działalność jest związana z nauczaniem zawodem.

Za spełnienie obowiązku szkolenia branżowego uznaje się również udział nauczycieli teoretycznych przedmiotów zawodowych i praktycznej nauki zawodu w formach doskonalenia zawodowego realizowanych u pracodawców w ramach regionalnych programów operacyjnych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2019 r. poz. 1295).

Celem szkoleń branżowych jest doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych potrzebnych do wykonywania pracy, a w szczególności:

1. zapoznanie z technologiami stosowanymi w przedsiębiorstwie,
2. zapoznanie z urządzeniami, narzędziami i innym sprzętem technicznym stosowanym w procesach produkcyjnych lub w usługach,
3. poznanie specyfiki pracy w rzeczywistych warunkach w branży związanej z nauczaniem zawodem,
4. doskonalenie praktycznych umiejętności zastosowania wiedzy teoretycznej,
5. zdobycie nowych doświadczeń zawodowych związanych z wybranym zawodem,
6. nawiązanie kontaktów zawodowych umożliwiających ich wykorzystanie w procesie kształcenia zawodowego,
7. doskonalenie umiejętności interpersonalnych w bezpośrednim kontakcie z pracownikami

Organizacja szkoleń branżowych dla nauczycieli jest to nowe zadanie dla dyrektora szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe. Jednak w wyniku odbytych szkoleń nauczyciele podniosą swoje umiejętności i kompetencje, poszerzą wiedzę na temat nowych technologii, nowych maszyn i urządzeń oraz organizacji przedsiębiorstw z danej branży.

Nauczyciel, w terminie 30 dni od dnia zakończenia szkolenia branżowego jest zobowiązany przedłożyć dyrektorowi informacje o zakresie i wymiarze odbytego szkolenia branżowego, potwierdzoną przez pracodawcę lub osobę prowadzącą indywidualne gospodarstwo rolne (art. 70c ust. 9 Karty Nauczyciela)

Literatura:

Ustawa z 22 listopada 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz.2245)
Ustawa z 26 stycznia 1982 r. Karta nauczyciela (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r., poz.2215)
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego (Dz. U. z 2019 r., poz. 316)
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce

budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz. U. z 2013 r., poz.167)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2019 r. w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, szczegółowych celów szkolenia branżowego oraz trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia branżowe – (Dz. U. z 2019 r., poz. 1653).

Krystyna Jabłonka
konsultant WODN w Piotrkowie Tryb.
k.jablonka@wodn.piotrkow.pl

Być, albo nie być nauczycielem, pedagogiem, terapeutą?

W ramach wyrównywania szans edukacyjnych wszystkich dzieci, opartego na dostępności do placówek edukacyjnych, promuje się edukację włączającą (doświadczenie ostatnich lat pozwala wierzyć, że nie bez przyczyny). W dużym skrócie – głównym celem edukacji włączającej są działania wspierające optymalny rozwój jednostek z niepełnosprawnością tak, by umożliwić im aktywny udział w życiu społecznym. Niezbędne zmiany systemowe w „oświacie osób niepełnosprawnych” od wielu lat dostrzegane są przez terapeutów praktyków, badaczy, specjalistów oraz inne osoby, odpowiedzialne mniej lub bardziej, za funkcjonowanie tej grupy. Wynika to m.in. z faktu, że „ok. 70% rodziców uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego decyduje, by ich dziecko uczęszczało do placówki ogólnodostępnej, a nie specjalnej¹”.

Kształcenie specjalne nie pozwoli się już zamknąć wyłącznie w placówkach specjalnych, nawet jeśli obserwuje się obecnie zjawisko pozornej integracji. I nie chodzi o wypowiedzi na temat szkół specjalnych typu „To jest ogromnie krzywdzące nieporozumienie, bo to są normalnie działające szkoły, w których pracują zaangażowani, oddani swojej pracy fachowcy i specjaliści, nauczyciele, którzy efektywnie współpracują z rodzicami i wzajemnie się wspierają”. Ośrodki i szkoły specjalne na pewno są niezbędne i spełniają bardzo ważną rolę w edukacji. Chodzi raczej o rozwiązania sprzyjające prawu każdego ucznia do wysokiej jakości kształcenia oraz wspólnej nauki z rówieśnikami w szkole znajdującej się najbliżej miejsca zamieszkania, zorganizowanej w sposób umożliwiający rozwój indywidualnego potencjału oraz nabycie wiedzy, umiejętności i kompetencji umożliwiających jak najbardziej samodzielne funkcjonowanie w dorosłym życiu i włączenie społeczne². Konieczne są: wzrost świadomości oraz odpowiedzialności każdego pedagoga (czytaj także nauczyciela) za kwestie niepełnosprawności, nietypowość, odmienność, wyjątkowość, a także przełamywanie przyzwyczajień,

pewnego rodzaju tradycji, stereotypów i negatywnego nastawienia. Model „Edukacji dla wszystkich” to materiał (w całości dostępny w Internecie), w którym zaproponowane rozwiązania mają stanowić „zaproszenie do szerokiej dyskusji, z udziałem wszystkich zainteresowanych stron, nad sposobem efektywnego zapewnienia sprzyjających warunków uczenia się i rozwoju wszystkim osobom uczącym się z poszanowaniem ich podmiotowości, z uwzględnieniem całego bogactwa wynikającego ze zróżnicowania ich potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz wykorzystania istniejących zasobów i przykładów innowacyjnych praktyk³”.

Garść statystyk pozwoli zobaczyć, jak mniej więcej kształtuje się edukacja osób niepełnosprawnych w polskich szkołach. Tyłko w roku szkolnym 2019/2020 było ponad 21 tysięcy, w tym ponad 14 tysięcy szkół podstawowych⁴, w których realizowane było kształcenie specjalne, natomiast liczba słuchaczy z orzeczeniami lub opiniami to ponad 162 tysiące, w tym ponad 32 tysiące uczniów ze spektrum autyzmu i ponad 60 tysięcy osób z różnego stopnia niepełnosprawnościami umysłowymi⁵. Z podanych liczb wynika, że kształcenie specjalne realizowane jest praktycznie we wszystkich polskich szkołach, a uczniów objętych nauczaniem w tych szkołach jest naprawdę wielu. Mimo to, nadal nie jest w pełni zaspokajane społeczne zapotrzebowanie na edukację integracyjną i włączającą. Każdego roku liczba rodziców ubiegających się o przyjęcie dzieci niepełnosprawnych do placówek integracyjnych (przedszkolnych i szkolnych) jest kilkakrotnie wyższa niż liczba miejsc.

Istotnymi, słabymi stronami i zagrożeniami edukacji włączającej i integracyjnej są między innymi: słabe przygotowanie pedagogów z zakresu pedagogiki specjalnej; zagrożony zawodowy status nauczyciela specjalnego; „przymus

włączania” – zamiast prawa do (optymalnego) wyboru; brak współpracy z doświadczonymi pedagogami specjalnymi. Model „Edukacja dla wszystkich” przedstawia bariery, w których między innymi ujęto przekonanie, że uczenia z niepełnosprawnością może dobrze uczyć tylko pedagog specjalny. Jeszcze jedną barierą są obawy kadr szkół ogólnodostępnych. Rozwiązania tego problemu upatruje się w podniesieniu jakości kształcenia i doskonalenia nauczycieli w zakresie przygotowania do pracy z grupą zróżnicowaną pod względem potrzeb edukacyjnych⁷. A przecież w szkołach od wielu lat prowadzone są szkolenia, kursy, warsztaty doskonalące, których celem jest przygotowanie do pracy z uczniami o różnych potrzebach edukacyjnych oraz podniesienie jakości pracy szkół. Najwyraźniej ten sposób podnoszenia kwalifikacji jest niewystarczający.

Do placówek ogólnodostępnych przyjmowane są dzieci po wstępnej analizie przez komisje rekrutacyjne informacji zawartych w orzeczeniach i opiniach. Opisy wielospecjalistycznej oceny funkcjonowania dziecka/ucznia, stanowisko w sprawie, liczne wskazania, konieczność współpracy z różnymi placówkami, rodzicami, itd., generują szereg pytań wśród pedagogów: „Czy podaliśmy?”; „Czy inne dzieci nie będą traciły?”; „Czy mamy odpowiednie kwalifikacje, przygotowanie merytoryczne, metodyczne?”; „Jak radzić sobie z brakami w bazie lokalowej, sprzęcie, pomocach dydaktycznych i terapeutycznych? Pytań jest znacznie więcej. Nie ma oczywiście nic złego w tych pytaniach, jeśli prowokują one do szukania optymalnych rozwiązań. Gorzej, jeśli są one tylko i wyłącznie wytłumaczeniem niechęci do pracy w dziećmi i uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych, zwłaszcza tych „trudniejszych”. Zdarza się, że informacji o dziecku szkoła nie uzyskuje, ponieważ rodzice, z różnych powodów nie diagnozują dziecka, mimo sugestii nauczycieli, lub z różnych powodów nie dostarczają do placówki orzeczeń/opinii. A dziecko do przedszkola, do szkoły uczęszcza, i co...? Najwyraźniej widać ten problem na poziomie wychowania przedszkolnego. Dziecko nie jest winne. Dlaczego ma być obciążone nie tylko swoją niepełnosprawnością, ale także niemożnością systemową? Nauczyciele często tłumaczą się, że nie byli przygotowani do pracy z dziećmi z orzeczeniami, że nie wiedzą jak z nimi postępować, jak uczyć, jak oceniać. Nadal pokutuje wśród nauczycieli szkół „masowych” przekonanie, że dziecko np. niepełnosprawne umysłowo czy z autyzmem, słabo kontaktujące się z otoczeniem, powinno realizować obowiązek przedszkolny i szkolny w specjalnej placówce, najlepiej wśród podobnie funkcjonujących jednostek. Odizolować...? Zamknąć...? A co z modelowaniem, naśladownictwem, identyfikacją, co z procesami socjalizacji? Naśladownictwo odgrywa znaczącą rolę w rozwoju dziecka. Według Piageta, podstawowym czynnikiem tworzenia się funkcji symbolicznej u człowieka, przejawiającej się w posługiwaniu się znakami i symbolami, np. mową, zabawą tematyczną, jest rozwój naśladownictwa.

W początkowym okresie życia najważniejszym modelem dla dzieci są rodzice, w późniejszym stają się rówieśnicy. Nic dodać...

Wielu nauczycieli z dużym oporem godzi się na przyjęcie do grupy klasowej dzieci niepełnosprawnych, chorych, zaburzonych. Problemy z akceptacją ucznia o specjalnych potrzebach wynikają najczęściej z niewiedzy, z obaw, często też ze świadomości, jak może być to trudna praca. To zrozumiałe. Czy w czasie studiów słuchacze nie orientują się, ile wysiłku wiąże się z pracą nauczyciela? Jeśli tak, to nieunikniona i niezbędna jest ewolucja, jeśli nie rewolucja w systemie przygotowywania nauczycieli do pracy w przedszkolach i szkołach. Przez pięć, a może i więcej lat nauki i praktyk, studenci powinni – na każdym kierunku studiów pedagogicznych, przedmiotowych, – nabywać kompetencje z zakresu pedagogiki specjalnej, niezbędne do prowadzenia zajęć z dziećmi o różnych potrzebach edukacyjnych. Powinni być uświadamiani, jak obecnie wygląda nauczanie i wychowanie, powinni być „oswajani z niepełnosprawnością” w szkole, w klasie. Nie chodzi o to, aby wszyscy byli pedagogami specjalnymi, ale żeby nauczyciele orientowali się w sytuacji i potrzebach dziecka czy ucznia niepełnosprawnego, wiedzieli na co zwrócić uwagę, czego unikać, jak przygotować inne dzieci i środowisko; żeby rozumieli, że np. ograniczanie bodźców wizualnych jest działaniem koniecznym, nie fanaberią.

Oczywiście nauczyciele w czasie lekcji mogą korzystać ze wsparcia nauczyciela wspomagającego, który wydaje się być powołany dla nich do pomocy, nie dla dziecka. Rola pedagoga specjalnego jest trudna. Na zajęciach wymaga się od nich takiego „opanowania”, ujarznienia dziecka, aby nie przeszkadzało, wypełniało polecenia nauczyciela prowadzącego, najlepiej żeby jak najszybciej dostosowało się do rówieśników, do otoczenia. Oczekiwania w większości nie do spełnienia przez dzieci z autyzmem. Może się zdarzyć, że w klasie znajdą się uczniowie o różnych niepełnosprawnościach, zaś pedagog specjalny nie jest jednocześnie surdopedagogiem, oligofrenopedagogiem, tyflopedagogiem, rehabilitantem, a do tego jeszcze nauczycielem każdego przedmiotu. Dochodzi wówczas do konfliktów, budzi się zła wola.

„Sytuacja wprowadzania każdego dziecka w system edukacji to decyzje odpowiedzialne i wymagające na wstępie rzetelnego rozpoznania, ale i ciągłego systematycznego weryfikowania słuszności podjętych rozstrzygnięć”. Decyzje te wymagają współpracy, konsultacji, doradztwa. Dzieciom ze specjalnymi potrzebami znacznie trudniej się uczyć niż innym. Wymagają specjalnego wsparcia od nauczycieli, są często mocno zależne od dorosłych opiekunów.

Osiąganie sukcesów dydaktycznych z tymi uczniami może być trudne. Oczywiście, nie każde dziecko wymagające kształcenia specjalnego odnajdzie się w szkole ogólnodostępnej. Na etapie diagnozy orzeczniczej konieczna jest ocena, na ile osoba niepełnosprawna, w tym intelektualnie, może być akceptowana przez otwartą społeczność ze względu na swoje cechy osobowościowe (temperament, charakter, wyrażanie stosunku do innych, samoprzystosowanie). To diagnozy wskazują najlepsze miejsce realizacji obowiązku szkolnego i powinni wyjaśnić, dlaczego tak uważają. Rodzice podejmą ostateczną decyzję.

Każdy, kto zamierza podjąć pracę z dziećmi niepełnosprawnymi na stanowisku pedagoga specjalnego, nauczyciela wspomagającego, nauczyciela w placówce integracyjnej, czy włączającej, musi być gotowy na trudności, na wielozadaniowość, na kłopoty. Mając na uwadze wcześniej prezentowane liczby, można bez obaw stwierdzić, że w niedługim czasie nie tylko w każdej szkole, ale również niemal w każdej klasie będzie dziecko ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. W obliczu złożoności zadań, wiele osób może uznać, że nie nadają się na nauczyciela i pracę z dziećmi o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Może zadawać sobie pytania: Czy polubię te dzieci? Czy te dzieci polubią mnie? Czy zaakceptują mój wygląd, głos, sposób bycia? Jak będą reagować na sposób prowadzenia przeze mnie zajęć, dialogu, jak odbierać będą żarty, działania dyscyplinujące? Czy wyjaśniać sytuację innym dzieciom, a jeśli tak, to jak? To na poziomie studiów słuchacze powinni mieć okazję przetestować swoje zaangażowanie w tego rodzaju pracę i, jeśli to konieczne, zmienić kierunek swojej kariery, zanim zainwestują pieniądze i poświęcą czas na kształcenie w zawodzie nauczyciela. Inaczej będą w nim tkwić, będą nieszczęśliwi, i żadne szkolenia, kursy, warsztaty tego nie zmienią.

Nauczyciele muszą zapewnić dzieciom o specjalnych potrzebach bezpieczne i inspirujące środowisko do nabywania kompetencji społecznych i dydaktycznych. Na tym nie koniec, bo nauczyciele muszą mieć na względzie dodatkowe wsparcie rodziców i rodzin swoich uczniów. Ponadto nauczyciele muszą współpracować z innymi nauczycielami, regularnie współpracować z pracownikami i doradcami opieki społecznej, logopedami i asystentami służby zdrowia, prowadzić pokaznych rozmiarów dokumentację. To wiele dodatkowych zadań. Dlatego nauczyciele dzisiejszych czasów powinni być w pewnym sensie wyselekcjonowani, wybrani, a przede wszystkim nomen omen dostosowani. „Edukacja dla wszystkich” proponuje rozwiązania legislacyjne, a w nich określenie standardów zatrudnienia specjalistów w przedszkolach i szkołach⁹. Niezbędnym rozwiązaniem byłoby wsparcie ze strony

kadr szkolnictwa specjalnego, wdrożenie superwizji¹⁰. Ponieważ praca w szkole/przedszkolu wymagać będzie coraz większego wysiłku i umiejętności, zasadne będzie przeanalizowanie ewentualnej decyzji o zmianie zawodu. Wszystkie osoby zaangażowane w proces edukacji powinny mieć podstawową wiedzę o funkcjonowaniu dzieci z niepełnosprawnościami, ich potrzebach, dostosowaniach, aby unikać nieporozumień, antagonizmów, pouczenia, uszczypliwości, szukania winnych, braku jakichkolwiek postępów.

Podejmując ostrożnie i świadomie decyzję o pracy w szkole/przedszkolu, trzeba bardzo mocno się zastanowić, czy będzie pasją, czy udręczeniem. Doświadczenia praktyków nauczania dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi wskazują, że jest ono na równi satysfakcjonujące jak i wymagające. Aby odnieść sukces, niezbędne jest posiadanie doskonałych umiejętności komunikacyjnych, cierpliwości, pewności siebie, entuzjazmu, asertywności i pasji do pomagania ludziom. Niektórzy uważają, że w zawodzie pedagoga, nauczyciela, terapeuty, powinni pracować, delikatnie mówiąc, ludzie święci. A więc warto się zastanowić, czy jestem „świętym”, czy jestem człowiekiem wrażliwym, cierpliwym i przygotowanym na porażki? Maria Grzegorzewska wielokrotnie wyrażała pogląd, że w stosunku do dziecka upośledzonego wartości charakteru pedagoga są ważniejsze aniżeli wiedza i walory intelektu. W naszych szkołach na pewno spotkać można prawdziwych entuzjastów zawodu, ludzi nietuzinkowych, którzy są po prostu na swoim miejscu.

Małgorzata Grzędowska
Dyrektor Przedszkola Samorządowego nr 11
w Piotrkowie Tryb.
Lider edukacji włączającej

¹Edukacja dla wszystkich – ramy rozwiązań legislacyjno-organizacyjnych na rzecz wysokiej jakości kształcenia włączającego dla wszystkich osób uczących się, Warszawa 2020, s.10

²Zgodnie z art. 24 KON, art. 23 i 29 Konwencji o prawach dziecka, art. 32 i 70 Konstytucji RP, Europejskim Filarem Praw Socjalnych

³Edukacja dla..., s.12

⁴Edukacja dla..., s. 175, tab.22

⁵Edukacja dla...,s. 172-174, tab. 21

⁶J. Rafał-Łuniewska, Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w edukacji włączającej, | Ośrodek Rozwoju Edukacji, Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli Rzeszów, 2018 r.

⁷Edukacja dla..., s. 138

⁸J. Głodkowska, Model kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – różnice nie mogą dzielić, [w:] Podniesienie efektywności

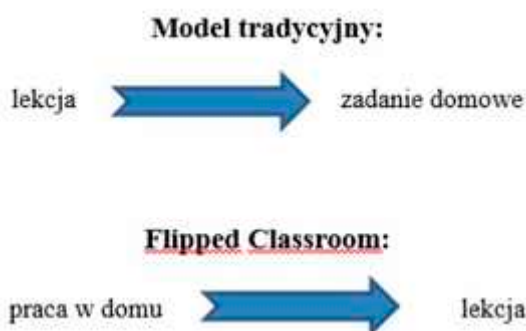
Flipped classroom - metoda do pracy asynchronicznej (ale nie tylko) lekcji języka obcego

Pandemia COVID-19 wymusiła na polskiej szkole zmianę z pracy stacjonarnej na pracę zdalną. Aby realizować cele kształcenia nauka zdalna odbywała się z reguły na dwa sposoby:

- 1.nauka synchroniczna – czyli lekcje online lub współpraca uczniów w wirtualnym środowisku
- 2.nauka asynchroniczna – czyli ten czas, który jest pomiędzy lekcjami online lub praca lub współpraca uczniów na platformie, korzystanie z zasobów Internetu.

Komunikacja synchroniczna charakteryzuje się przede wszystkim bezpośredniością komunikacji i możliwością komunikacji werbalnej. Uczeń otrzymuje natychmiast informację zwrotną a nauczyciel może reagować na sytuacje problemowe i rozwiązywać je w momencie ich wystąpienia. Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, iż nauczyciel musi podejmować różne działania, które skupią uwagę uczniów i zainteresują ich danym tematem. Różna jakość sprzętu i łącza internetowego posiadanego przez uczniów może również w znacznym stopniu zaburzać komunikację synchroniczną, dlatego też nauczyciele, chcąc zniwelować te problemy, stosują różne metody i narzędzia sprzyjające pracy asynchronicznej. Aby uczniowie mieli nadal systematyczny kontakt z językiem, rozwijali i utrwalali zagadnienia poznane na lekcjach języka obcego, same lekcje online, które trwały ze względu na higienę pracy ok. 30 minut, to za mało. Specyfika przedmiotu, jakim jest język obcy, wymusza na nauczycielu poszukiwanie coraz to nowych sposobów i metod, które wspomogą ucznia.

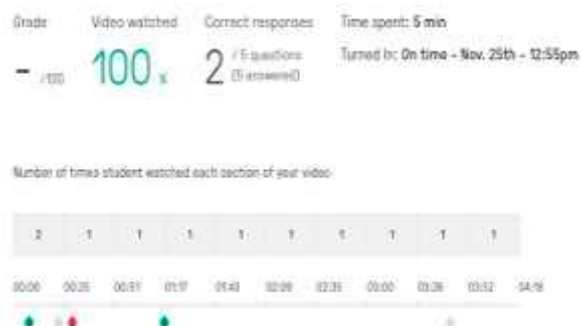
Fantastyczną metodą, która sprawdzi się w pracy asynchronicznej na lekcji języka obcego na każdym poziomie edukacyjnym, jest metoda klasy lub lekcji odwróconej (ang. flipped classroom)

Jak przedstawia powyższy rysunek, metoda ta zakłada przygotowanie się ucznia na kolejną lekcję, aby na niej mógł ćwiczyć zagadnienia gramatyczne

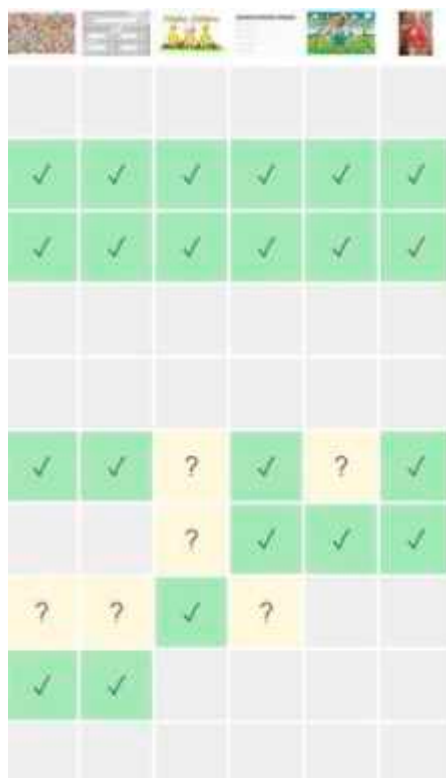
lub słownictwo, z którym zapoznał się przed lekcją. Lekcja odwrócona różni się od modelu tradycyjnego tym, że uczeń sam, w dogodnym dla siebie miejscu i czasie, wykonuje przygotowane przez nauczyciela aktywności, co daje mu większą autonomię, ale wymaga od niego również większej samodyscypliny.

Jeżeli planujemy wprowadzić na lekcji nowy czas metodą klasy odwróconej, możemy zaplanować np. z tygodniowym lub dwutygodniowym wyprzedzeniem, różne aktywności do wykonania. Jedną z nich może być obejrzenie tutorialu gramatycznego, który znajduje się np. na www.youtube.com. Chcąc mieć informację zwrotną, że nasi uczniowie wykonali to zadanie, możemy użyć do tego platformy <https://edpuzzle.com>, która daje nauczycielowi możliwość przycięcia do odpowiedniej długości filmiku, dodania do niego pytań, zarówno otwartych jak i zamkniętych, z jedną lub wieloma możliwymi odpowiedziami. Strona ta daje możliwość określenia ram czasowych, w trakcie których uczeń powinien wykonać zadanie.

Powyższy screen pokazuje widok jednego ucznia, kiedy do zadania przystąpił, ile na nie poświęcił czasu oraz ile porwanych odpowiedzi udzielił. Jeżeli przygotowany filmik będzie zawierał pytania otwarte, to w takim widoku będzie to zaznaczone na szaro.

W dalszej części naszej lekcji odwróconej chcemy, aby uczniowie przećwiczyli zagadnienie gramatyczne (do którego tutorial obejrzeni) lub słownictwo. Do tego rodzaju aktywności sprawdzi się strona <https://learningapps.org> która pozwala na stworzenie lub skorzystania z bardzo bogatych zasobów wszelkich typów ćwiczeń, od zdań z luką przez memory, grupowanie, oś liczbową, milionerów aż po wykreślanek czy krzyżówkę. Strona ta, po założeniu klas pozwala na monitorowanie aktywności uczniów. Na poniższym rysunku widzimy, którzy uczniowie wykonali zaproponowane przez nauczyciela ćwiczenia.

Jeżeli nasza lekcja odwrócona dotyczy zagadnień leksykalnych, to możemy wykorzystać do tego stronę <https://quizlet.com/>, która nie tylko umożliwia stworzenie zestawu fiszek (lub wykorzystania już istniejących zasobów) lecz także wykonanie ćwiczeń związanych z tym słownictwem.

Ulubioną aktywnością moich uczniów są dopasowywania – na czas, kto ma niższy wygrywa (rywalizacja motywuje do działania) i live, która wymaga dobrej znajomości danego zestawu i współpracy w grupie.

Chcąc urozmaicić zadania, warto również skorzystać ze strony <https://vocaroo.com>, na której uczniowie mogą nagrać swoją wypowiedź, jak czytają tekst lub opowiadają historię. Strona ta pomaga uczniom nieśmiałym przezwyciężyć strach przed wypowiedziami na forum klasy lub grupy. Również nauczyciele mogą ją wykorzystać

i nagrać na niej tekst, polecenie lub wymowę słownictwa.

Jeżeli zależy nam na tym, aby w trakcie nagrywania wypowiedzi widzieć ucznia, możemy stworzyć na stronie <https://info.flipgrid.com/> swoją klasę video, w której my możemy nagrywać polecenia (które nazywa się tu topic), a nasi uczniowie odpowiedzi do nich. Ustawienia tej strony pozwalają na to, że tylko nauczyciel będzie widział nagrany przez ucznia filmik (możemy oczywiście, w zależności od uczniów, ustawić dostępność i umożliwić dodawanie pozytywnych reakcji). Maksymalna długość nagrywanej wypowiedzi to 10 minut.

Aby zaplanować pracę metodą klasy odwróconej, musimy dysponować również narzędziami, które będą wspólną przestrzenią dla nas i naszych uczniów, ułatwią nam zbieranie materiałów na lekcje i dadzą możliwość oceny efektów pracy.

Do zbierania i tworzenia wirtualnych folderów tematycznych, fantastycznie sprawdzają się: <https://en.linoit.com/>, <https://padlet.com/> (można utworzyć za darmo tylko 3 p a d l e t y), <https://www.pearltrees.com/>, <https://www.symboloo.com/>. Każda z tych stron ma podobne możliwości i zastosowanie, różnią się tylko układem i szatą graficzną. Zdecydowanie najlepiej w tej grupie narzędzi prezentuje się <https://wakelet.com/>, który jest w pełni darmowy, posiada czytnik immersyjny, cały interfejs w języku polskim i pozwala zaimportować nasze klasy z google classroom lub office 365. Ta opcja znajduje się w Admin Panel pod funkcją import..

Wakelet jest również skonfigurowany z aplikacją flipgrid, o funkcjach której pisałam wyżej.

Niezależnie od tego, jakie narzędzia w pracy metodą klasy odwróconej wybierzemy, musimy pamiętać, aby polecenia były krótkie i klarowne, zadań do wykonania nie było zbyt wiele i aby były one o różnym stopniu trudności. Metoda ta oraz zaproponowane przez mnie narzędzia, bardzo dobrze sprawdzą się również w pracy stacjonarnej, ponieważ każdy uczeń pracuje w swoim tempie i niektórym uczniom trudno jest utrzymać skoncentrowaną uwagę na całej lekcji. W tej metodzie rozwiązujemy również problem z uczniami, którzy są nieobecni na kilku lekcjach, na których prezentowaliśmy nowy temat lub ciekawy materiał. Moi uczniowie bardzo chwalą

sobie pracę tą metodą, ponieważ oprócz tych zalet wymienionych przeze mnie, mówią, że traktują te zadania jak swego rodzaju wyzwania.

Agnieszka Czarczyk
konsultant WODN w Piotrkowie Tryb.
a.czarczyk@wodn.piotrkow.pl

14. marca - Dzień Liczby π

Liczba Pi powszechnie zapisywana za pomocą greckiej litery alfabetu – π jest najpopularniejszą stałą matematyczną, której dokładnej wartości nikt nie jest w stanie spamiętać – nawet komputer z gigantyczną pamięcią dyskową.

Pi jest liczbą niewymierną, czyli taką, której wartości ułamkowej nie da się zapisać za pomocą skończonej liczby cyfr, albo mówiąc inaczej nie można jej wartości dokładnej przedstawić jako ilorazu dwóch liczb całkowitych.

Niektórzy myślą, że π nawiązuje do imienia sławnego, antycznego matematyka Pitagorasa. Tak naprawdę pochodzi ona od greckiego słowa „perimetron” lub „peryeria” (obwód, obrzeże). To oznaczenie pojawiło się w roku 1706, w rozprawie angielskiego matematyka Williama Jonesa pt. „Synopsis Palmariorum Matheseos” (“Nowe wprowadzenie do matematyki”), a weszło do powszechnego użytku gdy zaczął je stosować od 1736 roku słynny matematyk Leonhard Euler.

Liczba Pi znana jest również jako Ludolfina. Nazwę taką otrzymała na cześć Ludolpha van Ceulena, który był holenderskim matematykiem pochodzenia niemieckiego, wykładającym na Uniwersytecie w Lejdzie. Znany jest z tego, że w 1596 roku podał wartość liczby π z dokładnością do 20 miejsc po przecinku. Potem rozszerzył swój wynik do 35 miejsc, podając wartość liczby jako:

3,14159265358979323846264338327950288...

Liczba ta została wyryta na jego nagrobku po śmierci. Są też tacy zapaleńcy, którzy stawiają sobie za zadanie spamiętanie jak największej ilości cyfr po przecinku, a pomocne mogą być tu na przykład tak zwane pi-ematy, czyli wierszyki,

w których liczba liter w każdym słowie odpowiada kolejnej cyfrze rozwinięcia Pi.

„Kuć i orać”

**Kuć i orać
W dzień zawzięcie
Bo plonów niema bez trudu
Złocisty szczęścia okręć
Kołysziesz...
Kuć.
My nie czekajmy cudu.
Robota
To potęga ludu.**

Kazimierz Cwojdzński

„Inwokacja do Mnemozyny”

**Daj, o Pani, o boska Mnemozyno,
Pi liczbę, którą też zowią ponętnie ludolfiną,
Pamięci przekazać tak, by jej dowolnie oraz
szybko do pomocy użyć,
Gdy się zadania nie da inaczej rozwiązać
Pauza – to zastąpić liczbami.**

Witold Rybczyński

Zauważyć można niewielki błąd ortograficzny, który wkradł się w pierwszy pi-emat. Ale „niema” w ówczesnych dla autora czasach pisało się łącznie. Z utworem wiąże się również pewna anegdota.

Pan Kazimierz poprosił redakcję, by wezwała czytelników do napisania lepszego wiersza. Za najładniejszy, elegancki i dowcipny wiersz autor powyższego wypłaci 50 złotych polskich. Twórcy zbyt lichych wierszyków zapłacą karę do 10 złotych. Redakcja “Parametru”, gdzie utwór został opublikowany, niezwłocznie zwróciła się do pana

Cwojdziańskiego z żądaniem wypłacenia 10 złotych. Warto też wspomnieć, że pi-emat ten jest jednym z najsztywniejszych takich dzieł.

Najwspanialszym osiągnięciem w tej dyscyplinie jest też opowiadanie Michaela Keitha, opublikowane w 1986 roku w magazynie "The Mathematical Intelligencer". Daje ono rozwinięcie dziesiętne aż do 402. miejsca po przecinku. Redaktorzy pisma, zachęcając do ułożenia jeszcze dłuższego tekstu, ostrzegają przed miejscem 601., gdzie pojawiają się trzy kolejne zera (zera w pi-ematach są oznaczane znakami przestankowymi różnymi od kropki), oraz przed miejscem 772. — tam znajduje się z rzędu sześć dziewiątek i ósemka.

3,14 ciekawostek o ... π

1. Co ma wspólnego Dzień Pi z bombą atomową?

Święto Pi wymyślono i pierwszy raz obchodzono w roku 1988 w San Francisco w tamtejszym Exploratorium, pierwszym centrum nauki na świecie, w którym nie trzeba było ściszać głosu, eksponaty można było dotykać, przedstawiać, a nawet zepsuć. Exploratorium stworzył Frank Oppenheimer, fizyk, brat Roberta Oppenheimera, który był szefem programu budowy pierwszej bomby atomowej na świecie.

2. Ile wynosi Pi według Biblii?

Z liczbą π spotykamy się w opisie budowy świątyni króla Salomona: "Sporządził też kadź odlewną wyobrażającą morze, okrągłą, długości dziesięciu łokci od krawędzi do krawędzi (...), obwód zaś jej wynosił trzydzieści łokci" (Pierwsza Księga Królewska 7, 23). To oznacza, że zdaniem autora kadź miała obwód 30 i średnicę 10 łokci, co — po podzieleniu — daje $\pi = 3$.

3. Który z wzorów zawierających π jest najpiękniejszy?

To subiektywny wybór, ale zdaniem wielu naukowców nic nie przebije wzoru:

$$e^{i\pi} + 1 = 0$$

Jest on uznawany za najpiękniejszą formułę matematyczną — równość, dodawanie, mnożenie i potęgowanie wiąże ze sobą pięć kluczowych liczb: 0, 1, π , e oraz i (ta ostatnia wielkość to pierwiastek z minus 1, nazywa się jednostką urojoną).

4. Czy starożytni Egipcjanie znali π ?

Jakżeby inaczej — jest zakodowane w Wielkiej Piramidzie Cheopsa. Wzniesiono ją około 46 wieków temu w ten sposób, że obwód jej podstawy

jest z dobrym przybliżeniem 2π razy większy niż jej wysokość.

5. Kto jest patronem dnia π ?

Najczęściej uznaje się, że Albert Einstein (1879-1955), ale czasem wymienia się naszego matematyka Wacława Sierpińskiego (1882-1969). Obaj uczeni urodzili się właśnie 14 marca.

6. Kto wyliczył najwięcej cyfr π po przecinku?

Rekord należy do anonimowego japońskiego programisty, który występuje pod kryptonimem "houkouonchi". 8 października 2014 roku zakończył on komputerowe obliczenia, w których wyliczył aż 13,3 biliona cyfr dziesiętnej rozwinięcia π .

7. Kto dostał Nagrodę Nobla za π ?

Oczywiście Wisława Szymborska. Nasza poetka wysławiała π w jednym z wierszy z tomu "Wielka liczba".

8. Po co wylicza się π z coraz większą dokładnością?

Wyłącznie dla sportu. Z punktu widzenia matematyki niczemu to nie służy. Nie ma to także żadnego praktycznego znaczenia. Znajomość już 47 miejsc po przecinku wystarcza, by wykreślić okrąg opisujący cały widoczny Wszechświat i nieróżniący się od doskonałego kształtu więcej niż o średnicę protonu.

9. Czy można wykreślić odcinek długości π tylko z użyciem cyrkla i linijki?

Niestety, nie. Niemiec Ferdinand Lindemann w roku 1882 udowodnił, że π jest liczbą przestępną, tzn. nie jest pierwiastkiem żadnego wielomianu o współczynnikach całkowitych. A to oznacza, że niemożliwa jest kwadratura koła, co się sprowadza do niemożności konstrukcji odcinka o długości π za pomocą linijki i cyrkla.

10. Czego jeszcze nie wiemy o π ?

Pozostało jeszcze kilka zagadek, nad którymi się głowią matematycy. Do dziś nie wiemy, czy w nieskończonym ciągu rozwinięcia dziesiętnej π pojawia się zestaw cyfr 0123456789.

11. Dlaczego 14 marca?

Dzień π obchodzony jest 14 marca z powodu innego zapisu daty w USA — zapisuje się go jako 3.14, a najbardziej wtajemniczeni inaugurują obchody o 1:59 po południu. Łącznie daje to kilka

pierwszych cyfr dziesiętnego rozwinięcia π , czyli 3,141592.

12. Kwadratura koła istnieje?

W 1897 roku stan Indiana przegłosował prawo ustalające wartość π na dokładnie 3,2. Miało to związek z odkryciem przez jego obywatela rozwiązania problemu kwadratury koła – jedynym problemem było dostosowanie do niego wartości liczby π .

13. Liczba π gwiazdą filmową?

Liczba Pi odgrywa też znaczącą rolę w kilku filmach i książkach. Jako przykład podajmy Pi Darrena Aronofskyego, w którym matematyk odnajduje wzór opisujący wszystkie zjawiska na świecie – i tu zaczynają się jego kłopoty. Natomiast w powieści Kontakt Carla Sagana, fragmenty liczby π , w swoim binarnym rozwinięciu, stanowi klucz do zrozumienia sensu istnienia wszechświata.

14. Gdzie ona jest?

Liczba π znalazła zastosowanie w wielu dziedzinach fizyki, od ruchu harmonicznego poczynając, na mechanice kwantowej kończąc. Jest także zawarta we wzorach ogólnej teorii względności.

Tradycją już jest, że wspólnie – WODN i ZSP nr 1 w Piotrkowie Trybunalskim – organizujemy to święto. W tym roku szkolnym w związku z pandemią i pracą i nauką zdalną świętowaliśmy w formie online.

Anna Maliszewska
konsultant WODN w Piotrkowie Tryb.
a.maliszewska@wodn.piotrkow.pl
nauczycielka matematyki w ZSP nr 1 Piotrkowie Tryb.

Dobre pomysły w ZSP nr 2 – V. edycja konkursu „Konstruktorzy marzeń”

Uczniowie Technikum Budowy Maszyn w Zespole Szkół Ponadpodstawowych nr 2 po raz kolejny znaleźli się w gronie 16 finalistów w konkursie „Konstruktorzy marzeń” organizowanym przez Centrum Nauki Kopernik.

Piąta edycja konkursu szczególną uwagę poświęca problemowi coraz większej ilości elektrośmieci dookoła nas. Rocznie na świecie przybywa ich aż 53 miliony ton. Bardzo często zbyt pochopnie pozbywamy się różnych rzeczy. Część z nich można przecież naprawić albo wykorzystać w inny, często nieoczywisty sposób. Według danych Komisji Europejskiej, tylko 15-20% elektrośmieci podlega recyklingowi. **Tematem przewodnim konkursu, jest jak takim rzeczom dać drugie życie.**

Uczniowie klasy IIIc technikum mieli wiele różnych pomysłów, takich jak:

- wytwarzanie wodoru,
- palnik wodorowy i minielektrownia wodorowa,
- maszyna do klejenia na gorąco z suszarek do włosów,
- eksperymentalna szklarnia do tzw. upraw miejskich.

Ostatecznie zdecydowali się na pomysł zgniatarki do puszek. I tu też były dwa konkurencyjne pomysły: zgniatanie puszek parą pod ciśnieniem i zgniatarka do puszek z pralki. Po określeniu stopnia skomplikowania, czasu

i przewidywanego budżetu zdecydowano wykorzystać części ze zużytych AGD takich jak pralki, miksery itp.

Projekt otrzyma dofinansowanie i uczniowie zrealizują go na zajęciach Interdyscyplinarnego Koła Naukowego pod kierunkiem nauczyciela fizyki Dariusza Maliszewskiego. Koło od kilku lat funkcjonuje w ZSP nr 2 i podczas jego działalności powstało już wiele ciekawych projektów, takich jak: pojazd elektryczny, interaktywny kosz na bioodpadki, model łazika do eksploracji planet układu słonecznego.

Dariusz Maliszewski
nauczyciel fizyki w ZSP nr 2 w Piotrkowie Tryb.

Rocznica uchwalenia Konstytucji 3 maja

Najstarsza w Europie, druga na świecie – zwykle się mówi o Konstytucji 3 maja uchwalonej 1791 roku. Dokument przełomowy i innowacyjny jak na rzeczywistość końca XVIII wieku.

W tym roku przypada 230. rocznica uchwalenia Konstytucji 3 maja, dokumentu, który w praktyce funkcjonował od 3 maja 1791 roku do 24 lipca 1792 roku, ostatecznie przestał obowiązywać z dniem 23 listopada 1793 roku, kiedy to sejm grodzieński uznał Sejm Czteroletni za niebyły i uchylił wszystkie przyjęte na nim akty prawne.

Ustawa zasadnicza, która miała „wyleczyć” Rzeczpospolitą Obojga Narodów z problemów demokracji szlacheckiej. Wprowadzała w Rzeczypospolitej ustrój monarchii konstytucyjnej – zachowywała stanową strukturę społeczeństwa, ale dawała perspektywę dalszych przekształceń systemu państwowego. Wprowadzała monteskiuszowski podział władz na prawodawczą, wykonawczą i sądowniczą, a także znosiła m.in. liberum veto, konfederację i wolną elekcję.

Dokument zmieniał nazwę i formę państwa z Rzeczypospolitej Obojga Narodów w Rzeczpospolitą Polską tworząc państwo unitarne. Punkt pierwszy został poświęcony religii panującej w Rzeczypospolitej, za którą została uznana religia katolicka przy jednoczesnym zachowaniu tolerancji religijnej i wolności wyznania. Zwolennicy Konstytucji, w obawie przed groźbą użycia siły przez stronnictwo moskiewskie, przyspieszyli termin obrad nad dokumentem o dwa dni (planowanym terminem był 5 majac1791 roku) korzystając z faktu, że główni oponenti nie powrócili jeszcze z wielkanocnej przerwy świątecznej. Nie ogłoszono daty rozpoczęcia sesji, tylko imiennie wezwano zwolenników reformy na posiedzenie 3 maja.

Ustawa Rządowa z dnia 3 maja została przyjęta przez aklamację na Zamku Królewskim w Warszawie, w którym dziś funkcjonuje Muzeum. Zamek Królewski przygotował w tym roku liczne debaty i spotkania związane z majową konstytucją, które będą ciekawym punktem wyjścia do rozmów na lekcjach historii. W wirtualnej przestrzeni są dostępne materiały poświęcone obrazowi Jana Matejki „Konstytucja 3 Maja 1791 roku”, animacji opartej na ożywieniu postaci z dzieła Jana Matejki, w czasie którego Anna Popek z Tomaszem Drapałą, kustoszem w dziale edukacyjnym Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum przedstawiają, jak przebiegał proces uchwalania

Konstytucji 3 maja, jak wyglądała wówczas sala, gdzie uchwalano akt prawny poprzez analizę dzieł: Jean Pierre Norblin de la Gourdaine – Uchwalenie Konstytucji 3 Maja oraz Kazimierza Wojniakowskiego Uchwalenie Konstytucji 3 maja (obraz z 1806 r.). Motywem przewodnim w materiale filmowym jest odpowiedź na pytanie, czy dzieło o monumentalnych wymiarach jest kreacją artystyczną czy historycznym odzwierciedleniem wydarzenia z 1791 roku.

W trakcie obchodów rocznicowych Konstytucji 3 maja możemy zaproponować uczniom materiał stworzony w ramach akcji Darmowy Listopad online – spacer po Zamku Królewskim w Warszawie, ze znanym gościem Małgorzatą Kożuchowską, którą po Zamku oprowadzał wspomniany wcześniej – Tomasz Drapała – kustosz z działu edukacji Zamku Królewskiego w Warszawie. Materiał filmowy w przystępny sposób zaprezentuje młodemu pokoleniu Zamek Królewski w Warszawie, uzmysłowi jak wyglądały prace rekonstrukcyjne Zamku Królewskiego oraz pokaże, jak współcześnie wygląda miejsce, gdzie 230. lat temu uchwalono pierwszą w Europie ustawę zasadniczą. Zwiedzając Zamek Królewski dowiemy się, że jest miejscem gdzie znajduje się kopia Konstytucji 3 maja. Oryginał rękopiśmienny Ustawy Rządowej z dnia 3 maja początkowo był przechowywany w Wilanowie w zbiorach Archiwum Publicznego Potockich zgromadzonych przez Stanisława Kostkę Potockiego, uczestnika obrad Sejmu Czteroletniego. W latach 70. XIX wieku, na mocy umów rodzinnych, archiwum zostało przekazane do podkrakowskich Krzeszowic, a po 1945 roku powróciło do Warszawy i znalazło się w Archiwum Głównym Akt Dawnych.

Obok wielu materiałów filmowych, w Internecie odnajdziemy pokoje zagadek, w których młodzi będą mogli poznać dzieje uchwalania i istotę Ustawy Rządowej z dnia 3 maja, jest również dostępna wersja dla młodszych dzieci. Planując obchody wydarzeń historycznych, najważniejszym jest zaangażowanie do udziału przez wywołanie emocji. Przeżywanie wśród uczniów wpłynie na przyswajanie wiedzy oraz przełamanie niechęć wobec wydarzeń historycznych.

Agnieszka Kubś
nauczyciel historii i wos w ZSP w Kleszczowie

Źródła:

<https://www.youtube.com/watch?v=nBR1krjJo9Q>
<https://www.youtube.com/watch?v=XyH4KjWuP>

Spędzanie czasu wolnego przez osoby z niepełnosprawnością intelektualną

Czas wolny to czas, który zostaje do rozdysponowania po wykonaniu czynności obowiązkowych takich jak praca, nauka, czynności fizjologiczne czy inne obowiązkowe czynności pozazawodowe. Często jest stosowany zamiennie z terminami tj. wypoczynek, relaks, czasami także określany jako rekreacja czy też wczasy. W życiu człowieka pełni wiele różnorodnych funkcji, które się na siebie nakładają i wzajemnie przenikają. W literaturze przedmiotu można znaleźć wiele podziałów czasu wolnego ze względu na pełnione funkcje.

T. Pilch (2003) wyodrębnia cztery i są to: funkcja wypoczynku i rekreacji, funkcja zabawy i rozrywki, funkcja zbiorowe spędzania czasu wolnego, mająca na celu uspołecznianie oraz funkcja ekonomiczna. Mimo tego, że zagospodarowanie czasu wolnego należy do preferencji jednostki, to należy pamiętać o tym, że każdy powinien zostać wychowany do wartościowego spędzania czasu wolnego. Oprócz rodziny, ogromną rolę w tym obszarze odgrywają szkoły oraz inne placówki oświatowe, wychowawcze które są powołane do stymulowania i animacji wartościowego realizowania czasu wolnego oraz do korygowania nieprawidłowych nawyków. Szczególne znaczenia nabiera to w przypadku osób z niepełnosprawnością intelektualną, które wymagają w tym względzie ogromnego wsparcia i pomocy oraz planowego działania ich opiekunów oraz nauczycieli i wychowawców.

Najnowsze badania nad zagospodarowaniem czasu wolnego dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną wskazują, że wśród indywidualnych form spędzania czasu wolnego dominują: oglądanie telewizji, słuchanie radia lub inne czynności niewymagające ruchu. Ta grupa osób niezbyt często korzysta z gimnastyki, jazdy na rowerze, deskorolce lub innego niezbyt intensywnego ruchu. Jeszcze rzadziej osoby te wybierają bieganie, pływanie, aerobik czy też inny sport rekreacyjny, jako ulubioną formę spędzania czasu wolnego.

W swoich rozważaniach na temat spędzania czasu wolnego przez osoby z niepełnosprawnością intelektualną chciałabym skupić się na kilku wybranych, instytucjonalnych formach pozaszkolnej, zorganizowanej aktywności ruchowej. Jedną z nich są **turnusy rehabilitacyjne**, gdzie aktywna rehabilitacja jest połączona z elementami wypoczynku. Ich celem jest ogólna poprawa sprawności psychofizycznej oraz

rozwijanie umiejętności społecznych. Podczas turnusu osoba z niepełnosprawnością ma okazję do nawiązywania i poszerzania kontaktów społecznych. Może rozwijać zainteresowania i uczestniczyć w różnorodnych zajęciach przewidzianych programem. Turnus obejmujący grupę zorganizowaną, trwa nie krócej niż 14 dni, a zajęcia odbywają się w wymiarze nie mniejszym niż 7 godzin dziennie. Uczestnik turnusu jest pod opieką wykwalifikowanej kadry, w skład której wchodzi kierownik turnusu, lekarz, pielęgniarka, rehabilitant ruchowy, specjalista ds. rekreacji, pedagog, psycholog, inni specjaliści. Ogromną zaletą turnusu rehabilitacyjnego jest to, że osoba niepełnosprawna może przebywać wraz z opiekunem oraz także to, że jest to forma dofinansowywana przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Inną niezwykle ważną rolę rehabilitacji społecznej zapewnia pobyt osób z niepełnosprawnością intelektualną **w warsztatach terapii zajęciowych**. Aby zostać ich uczestnikiem należy spełnić warunek – posiadać orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, zawierające wskazanie do uczestnictwa w terapii zajęciowej. Warsztat terapii zajęciowej jest placówką dziennego pobytu. Czas trwania zajęć wynosi nie więcej niż 7 godzin dziennie i 35 godzin tygodniowo. Zajęcia warsztatowe są prowadzone zgodnie z indywidualnym programem rehabilitacji i terapii. Pracownikami warsztatu są: kierownik warsztatu, specjaliści do spraw rehabilitacji i rewalidacji, instruktorzy terapii zajęciowej, psycholog. W zależności od potrzeb można zatrudnić także: pielęgniarkę lub lekarza, pracownika socjalnego, instruktora zawodu, oraz inne osoby niezbędne do funkcjonowania warsztatu. Zajęcia odbywają się w różnych pracowniach. Do najbardziej popularnych należą pracownie: gospodarstwa domowego, ogrodnictwa, florystyki, artystyczna, rękodzieła, komputerowa, fotograficzna, stolarska i ceramiki. Ważnym elementem terapii i rehabilitacji jest trening ekonomiczny. Uczestnik warsztatu objęty taką formą, otrzymuje do dyspozycji środki finansowe i uczy się nimi gospodarować.

Ogromną rolę w życiu osób niepełnosprawnych odgrywa sport. Pozwala zawodnikom na pokazanie ich emocji, pełnienie różnych ról społecznych, edukację, aktywność zawodową. W tym obszarze **Olimpiady Specjalne Polska** mają swój ogromny udział. Stowarzyszenie zajmuje się organizowaniem treningów i zawodów sportowych dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Przez sport zawodnicy rozwijają się zarówno fizycznie, jak i społecznie. Uczą się nowych umiejętności, przełamują własne bariery, stają się bardziej odważni, otwarci i pewni siebie. Poza sportem podejmowane są inicjatywy zmieniające świadomość społeczeństwa dotyczącą potencjału, umiejętności i potrzeb osób z niepełnosprawnością intelektualną. Olimpiady Specjalne Polska są inicjatorami wielu programów, takich jak: Zdrowi Sportowcy, Zdrowa Społeczność Olimpiad Specjalnych, Dołącz do nas, Sporty Zunifikowane, Młodzi Sportowcy, Program Rodzinny, Lider Olimpiad Specjalnych, Wolontariat, itd.

Obecnie Prezesem Stowarzyszenia jest Anna Lewandowska, sportsmenka, propagatorka zdrowego stylu życia, autorka książek i programów treningów, natomiast małżonka Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Pani Agata Kornhauser-Duda, objęła Olimpiady Specjalne Polska honorowym patronatem. Idea Olimpiad Specjalnych narodziła się w Stanach Zjednoczonych, a jej początki sięgają lat sześćdziesiątych XX wieku, kiedy to Eunice Kennedy Shriver, siostra prezydenta Johna Kennedy'ego, podjęła się stworzenia międzynarodowej organizacji sportowej dla osób z niepełnosprawnością intelektualną. Organizując w 1963 roku pierwsze półkolonie dla młodzieży, przekonała się, jak duże znaczenie dla ich rozwoju ma aktywność fizyczna i zdrowa rywalizacja sportowa. Dziś ruch Olimpiad Specjalnych obejmuje ponad 5 milionów zawodników na całym świecie. W Olimpiadach Specjalnych w Polsce trenuje obecnie ponad 17,5 tysiąca zawodników, zrzeszonych w 507 klubach, w 18 Oddziałach Regionalnych. Do wyboru mają 24 dyscypliny sportowe, letnie i zimowe. Rocznie, prócz regularnego cyklu treningowego, organizowane są liczne imprezy sportowe oraz zawody, rozgrywane jako turnieje, mityngi, igrzyska na każdym poziomie od lokalnego, przez regionalny, ogólnopolski, europejski po światowy. Co 4 lata organizowane są igrzyska letnie i zimowe. Każdy zawodnik, który chce wziąć udział w zawodach musi uczestniczyć w regularnych treningach Olimpiad Specjalnych.

Umiejętność zagospodarowania czasu wolnego nabiera szczególnego znaczenia w okresie wakacyjnym, kiedy to mamy mniej obowiązkowych czynności a więcej czasu na delektowanie się różnymi przyjemnościami. Zrobmy wszystko, aby nasi uczniowie i podopieczni wykorzystywali swój czas wolny jak najbardziej efektywnie i czynnie oraz z pożytkiem dla własnego zdrowia. Zachęcajmy ich w szkołach i placówkach oświatowych różnymi ciekawymi propozycjami działań a także własną postawą do podejmowania aktywnych form wypoczynku i rekreacji, aby w końcu obalić mit, że osoba z niepełnosprawnością intelektualną jest bierna i samotna.

Małgorzata Stemplewska
Dyrektor Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego
im. gen. Janusza Głuchowskiego w Bełchatowie

Źródła:

- Cytowska B.:(red.) Dorośli z niepełnosprawnością intelektualną w labiryntach codzienności. Analiza badań – krytyka podejść – propozycje rozwiązań. Toruń 2011
- Pięta J.: Pedagogika czasu wolnego wyd. 3, Wydawnictwo FREL, Nowy Dwór Mazowiecki 2014.
- Pilch,T. (red.) Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku. Warszawa 2003
- Przećłowski K.: Czas wolny dzieci i młodzieży w Polsce. WSiP, Warszawa 1978
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób z niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r., nr 123, poz. 776 ze zm.)
- Rozporządzenie MGiPPS z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz. U. 2004 r., nr 63, poz. 587 ze zm.)
- Rozporządzenie MPiPS z dnia 15 listopada 2007 r. w sprawie turnusów rehabilitacyjnych (Dz. U. z 2007 r., nr 230 poz. 1694, ze zm.)
- <https://www.pfron.org.pl>
- <https://www.olimpiadyspecialne.pl>

Akcja – motywacja!

Jednym z bardziej istotnych problemów edukacyjnych, które wywołała edukacja zdalna, było zakłócenie motywacji uczniów. Uzależnienie od jakości sprzętu komputerowego, szybkości łącza internetowego czy dystans przestrzenny to podstawowe czynniki zakłócające komunikację interpersonalną i negatywnie wpływające na aktywność i motywację uczniów podczas procesu nauczania. Świadomość występowania tych problemów stała się czynnikiem motywującym nauczycieli do modyfikacji i rozwijania warsztatu pracy, do poszukiwania ciekawych i efektywnych metod nauczania, które pobudziłyby i utrzymały zainteresowanie uczniów zarówno podczas pracy synchronicznej, jak i asynchronicznej.

Pomimo tego, że edukacja zdalna nie jest jedynie przeniesieniem tradycyjnego sposobu kształcenia do środowiska wirtualnego i wymagała wielu modyfikacji w zakresie organizacji, programu i metodyki, to okazało się, że nauczyciele musieli zupełnie zrezygnować z metod, które stosowali w nauczaniu stacjonarnym. Wiele metod nauczania, które pojawiły się w dydaktyce w celu wzbudzenia zaangażowania uczniów, zachęcenia ich do działania i zainteresowania tematem, czyli większość metod aktywizujących można było zmodyfikować i wykorzystać w edukacji zdalnej. Zdecydowanie wśród metod, które doskonale sprawdziły się w nauczaniu zdalnym i działały motywująco na uczniów warto wymienić pokój zagadek, stacje zadaniowe, grywalizację, challenge edukacyjne, gry edukacyjne czy lekcję odwróconą. Warto zatem przyjrzeć się i krótko omówić wybrane metody.

Pokój zagadek to rodzaj gry integracyjnej, której celem jest znalezienie przez uczestników tej gry drogi wyjścia z danego pomieszczenia, w którym zostali zamknięci. Aby osiągnąć ten cel uczestnicy gry muszą odnaleźć wskazówki oraz rozwiązać różne zadania i zmierzyć się z wyzwaniem. Ze względu na to, że ta gra wymaga współpracy, przestrzegania instrukcji, umiejętności skupienia się na zadaniu, umiejętności dedukcyjno-indukcyjnych, umiejętności rozwiązywania problemów w niestandardowy sposób, jest doskonałym narzędziem edukacyjnym zwiększającym zaangażowanie uczniów.

Grywalizacja to inaczej wykorzystanie mechaniki znanej z gier fabularnych i komputerowych (m.in. RPG), do modyfikowania zachowania ludzi poza przestrzenią gry, w celu zwiększenia ich zaangażowania. Grywalizacja uczy współdziałania, przestrzegania określonych reguł i decydowania o własnym zaangażowaniu, wyzwala aktywność, kreatywność i pozwala na wzajemnie uczenie się.

Metoda **odwróconej lekcji** polega na odwróceniu procesu uczenia się – uczniowie poznają nowe treści w domu, a podczas lekcji wykorzystują zdobytą wiedzę w praktyce, w różnych sytuacjach edukacyjnych. Lekcja odwrócona uczy samodzielności i sumienności, ponieważ uczniowie, którzy nie przygotowują się do lekcji, nie wykonają zadań, które wyznaczył im nauczyciel, a tym samym będą wykluczeni ze wspólnych działań.

Podstawą metody **stacje zadaniowe** jest samodzielna praca uczniów polegająca na wykonywaniu różnorodnych zadań, przygotowanych przez nauczyciela i znajdujących się na przygotowanych wcześniej stanowiskach, tzw. stacjach. Metoda stacji zadaniowych doskonale sprawdza się jako narzędzie do sprawdzania, ale także utrwalania i czy też systematyzowania wiedzy, dlatego może być wykorzystywana jako drugi etap lekcji odwróconej.

Wszystkie wymienione powyżej metody aktywizujące zakładają zwiększenie samodzielności uczniów, składają się z ciekawych zadań i ćwiczeń, wykorzystują elementy gier, łączą naukę z zabawą, uczą współpracy, bądź zdrowej rywalizacji, dlatego, oczywiście po pewnych modyfikacjach i po dobraniu odpowiednich narzędzi cyfrowych, mogły stać się doskonałym narzędziem pobudzającym, utrzymującym i wzmacniającym zaangażowanie uczniów podczas lekcji zdalnych.

Małgorzata Kudyba
konsultant WODN w Piotrkowie Tryb.
m.kudyba@wodn.piotrkow.pl

Jakie atrakcje dla dzieci zaproponowali pracownicy WODN w Piotrkowie Trybunalskim z okazji Dnia Dziecka?

Pierwszy czerwiec święto wszystkich dzieci!

Wiadomo, że najlepiej spędzić ten dzień na zabawie i odkrywaniu ciekawych miejsc. Tegoroczny Dzień Dziecka wypadł we wtorek, ale pracownicy WODN w Piotrkowie Trybunalskim już w dniu 28.05.2021 roku, odwiedzili Regionalny Ośrodek Adopcyjny położony w pobliżu Ośrodka,

na ulicy Wojska Polskiego 75. Po wcześniejszych ustaleniach z Dyrekcją Placówki i Dyrektorem WODN do ROA udała się Barbara Śpiewak – konsultant WODN, która złożyła dzieciom życzenia życząc beztroski, radości oraz wiary, że każdego dnia czuwają na nimi anioły.

O prezenty i słodycze dla dzieci zadbała Pani Iwona Buchalska – Dyrektor WODN w Piotrkowie Tryb.

Po powitaniu, życzeniach i poczęstunku dzieciom zaproponowano zabawę pn. „Podróże europejskie małe i duże”, którą poprowadziła Pani Małgorzata Kociniak z Europe Direct w Piotrkowie Trybunalskim. Zabawa dostarczyła dzieciom troszkę wiedzy, ale głównie rozrywki i atrakcji. Spotkanie przebiegało w radosnej atmosferze, dzieci witały gości bardzo spontanicznie.

Trudno się było rozstać zarówno dzieciom jak i gościom. Ten Dzień Dziecka może być niezapomniany dla najmłodszych z Regionalnego Ośrodka Adopcyjnego w Piotrkowie Trybunalskim. Wspólnie ustaliliśmy, że będziemy organizować więcej spotkań, nie tylko z okazji Dnia Dziecka.

Barbara Śpiewak
konsultant WODN w Piotrkowie Tryb.
b.spiewak@wodn.piotrkow.pl

Jakie atrakcje dla dzieci zaproponowali pracownicy WODN w Piotrkowie Trybunalskim z okazji Dnia Dziecka?

W tym roku postanowiliśmy w wyjątkowy sposób uczcić święto, którego bohaterami są dzieci, gdyż rzeczywistość pandemiczna nie nastraja do uśmiechu i zabawy, więc tego wszystkim nam bardzo brakuje. Z okazji Dnia Dziecka nauczyciele konsultanci z naszego Ośrodka przygotowali pakiety edukacyjne dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym, na które składał się scenariusz i gotowe materiały do gry terenowej "Świat bajek i baśni zaklęty w kodach QR" oraz link do wirtualnego pokoju zagadek "Chodź opowiem Ci bajeczkę". Pakiety dla nauczycieli – wychowawców klas I-III oraz grup przedszkolnych 5 i 6-latków zostały przekazane do szkół i przedszkoli objętych wspomaganie przez nasz Ośrodek 31 maja 2021 r.

Dzieci uczestniczące w przygotowanych przez nasz Ośrodek grach edukacyjnych musiały zmierzyć się z różnymi zagadkami, łamigłówkami i wyzwaniem związanymi ze znanymi bajkami i baśniami, wykazać się zdolnościami dedukcyjno-indukcyjnymi, pomysłowością, umiejętnością współpracy, ale przede wszystkim mogły się doskonale bawić, bo taka była idea tych gier.

Dzień Dziecka to niezwykle święto, które także dorosłym przypomina czas beztroski i zabawy, pozwala na odbycie podróży sentymentalnych i na odkrywanie w sobie dziecka, dlatego bardzo się cieszymy, że mogliśmy włączyć się w obchody tego święta w Piotrkowie Trybunalskim i przynieść trochę radości i szczęścia najmłodszym mieszkańcom naszego grodu.

Małgorzata Kudyba
konsultant WODN w Piotrkowie Tryb.
m.kudyba@wodn.piotrkow.pl

*****

„Niech dzieci będą wolne. Zachęcaj ich do biegania na zewnątrz, gdy pada deszcz. Niech zdejmą buty, gdy znajdą kałużę wody. A gdy trawa łąk będzie mokra od rosy, niech biegną po niej i depczą ją bosymi stopami. Niech odpoczywają spokojnie, gdy drzewo zaprasza ich do spania w swoim cieniu. Niech krzyczą i śmieją się, gdy słońce obudzi ich rano”.

Maria Montessori

*****

„Dziecko chce być dobre. Jeśli nie umie – naucz. Jeśli nie wie – wytłumacz. Jeśli nie może – pomóż”.

Janusz Korczak

*****

„Gdyby na wielkim świecie zabrakło uśmiechu dziecka, byłoby ciemno i mroczno, ciemniej i mroczniej niż podczas nocy bezgwiazdnej i bezksiężycowej – mimo wszystkich słońc, gwiazd i sztucznych reflektorów. Ten jeden mały uśmiech rozwidnia życie”.

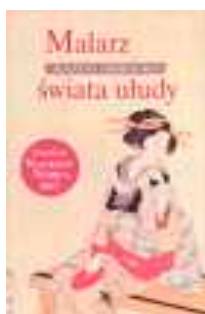
Julian Ejsmond

Wakacje z książką w tle...

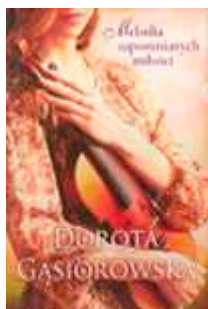
„Są książki, które się czyta.
Są książki, które się pochłania.
Są książki, które pochłaniają czytającego”.

Maria Pruszkowska

Kazuo Ishiguro: *Malarz świata uludy*. - Warszawa : Wydawnictwo Albatros, 2017

Akcja rozpoczyna się w roku 1948. Zniszczona Japonia przeżywa czas gruntownych przewartościowań. Z ruin powstaje nowy świat i porządek rzeczy. Emerytowany malarz Masuji Ono, który całe dnie poświęca prozaicznym czynnościom – pielęgnacji ogrodu, naprawie domu, opiece nad wnukami – nie potrafi uwolnić się od przeszłości. Kierowany wewnętrzną potrzebą wytacza sam sobie proces, w którym jest jednocześnie oskarżycielem, oskarżonym i sędzią. Porządek, który niegdyś współtworzył i wspierał, został zburzony. Japoński imperializm poniósł druzgocącą klęskę. Masuji musi na nowo określić samego siebie i relacje z dwoma córkami, Setsuko i Noriko, dokonać moralnego rozrachunku z dotychczasowym życiem. Polecam!

Gąsiorowska Dorota: *Melodia zapomnianych miłości*. - Kraków : Wydawnictwo Między Słowami, 2017

Bianka jest nauczycielką w szkole muzycznej. Nikogo i niczego nie kocha bardziej niż muzyki. Gdy pewnego dnia jej rodzina staje na krawędzi bankructwa, dziewczyna zgadza się przyjąć niecodzienne zlecenie. Zabiera ze sobą skrzypce, które kiedyś należały do jej babki Walentyny i wyjeżdża do malowniczego Kazimierza by zamieszkać z tajemniczą zleceniodawczynią Klarą i jej niewidomym synem Samuelem.

To piękna powieść obyczajowa o miłości, chorobie, śmierci, nowych wyzwaniach, a także o skrzywdzonych ludziach, którzy potrzebują impulsu, by się zmienić i kogoś, kto wyciągnie do nich swą pomocną dłoń. To historia rodzinnych tajemnic, które długo nie wychodziły na światło dzienne, aż w końcu wyłoniły się na powierzchnię i rzuciły nowe światło na losy bohaterów. Polecam!

Staszewski Kazik: *Idę tam gdzie idę. Dalej* : autobiografia / rozmawia Rafał Księżyk. - Wydanie II rozszerzone. - Warszawa : Wydawnictwo Kosmos, 2020

Nowe, poszerzone wydanie bestsellerowej autobiografii charyzmatycznego lidera zespołu Kult - Kazika Staszewskiego. Kult utrzymał platynową passę płytą „Wstyd”, wydał album koncertowy, pojawił się na ekranach kin i w Netflixie. A teraz, w 40 lat po debiucie Kazik znowu nagrał piosenkę, która wstrząsnęła całą Polską. „Twój ból jest lepszy niż mój” już zawsze będzie kojarzyć się z tym szczególnym czasem, gdy w 2020 roku zbiegły się epidemiczne zamknięcie i narodowe podzielenie.

W rozmowie z Rafałem Księżykiem Kazik Staszewski odkrywa swe słabości i wybryki. Mówi poważnie ale i z humorem o kulisach branży muzycznej, używkach i pustce, o miłości, przyjaźni, religii, polityce, zwątpieniu i nadziei. Autobiografia ta, to opowiedziana historia życia codziennego i niecodziennego w Polsce ostatniego półwiecza. Dzieciństwo w śródmieściu PRL-owskiej Warszawy. Autobiografia opowiedziana z perspektywy równie odrębnej, jak jej bohater, a równocześnie traktująca o doświadczeniu kilku pokoleń równie uniwersalnie, jak jego piosenki. Polecam!

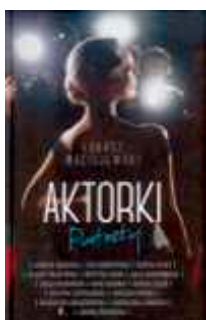

Niedźwiecki Marek: *Dyrdomarki, czyli ja już nic nie muszę*. - Warszawa : Wydawnictwo Wielka Litera Sp. z o.o., 2020

Marek Niedźwiecki jeden z najpopularniejszych dziennikarzy muzycznych i być może najwspanialszy głos w historii Polskiego Radia po raz pierwszy ujawni tajemnicę swojego głosu... . Marek Niedźwiecki opowie o życiu na antenie i poza nią, o muzyce i ciszy, o PRL-u i współczesności, o niezwykłych podróżach i zwykłej codzienności... . Marek Niedźwiecki zaprosi do siebie – do obejrzenia kolekcji 15 tysięcy płyt, do wysłuchania prywatnej listy płyt wszech czasów, do podróży po

ulubionych miejscach na świecie... . Marek Niedźwiecki przyzna się do sportowych osiągnięć w jeździe (prawie) figurowej, ugości czytelników swoimi popisowymi daniami (legendarne mielone!) i zaczną się opowieści bardziej muzyczne...

Marek Niedźwiecki zdradzi, jak czekał w apartamencie paryskiego hotelu Ritz na Madonnę i jak uratował przyjęcie Lionela Richiego... .Marek Niedźwiecki opowie o swoich wpadkach, momentach absolutnego szczęścia i o paraliżującym strachu przed wychodzeniem na estradę. „Dyrdymarki” to piękna podróż – wzruszająca, pełna anegdot, niecodziennych historii i pięknych wspomnień, których przez dziesiątki lat byliśmy świadkami i słuchaczami. „Dyrdymarki” to także uczta dla oka, gdyż dopełniają ją zdjęcia z archiwum Autora oraz ilustracje Dariusza Kawki i Rafała Masłowa, inspirowane zdjęciami. Polecam!

Maciejewski Łukasz:
Aktorki:portrety. - Kraków:
Wydawnictwo Znak, 2015

„Aktorki : Portrety” to czternaście niezapomnianych, niepublikowanych wcześniej, wyjątkowych rozmów z wielkimi aktorkami sceny i ekranu. W rozmowach z Łukaszem Maciejewskim najwybitniejsze polskie aktorki: Jadwiga

Barańska, Iga Cembrzyńska, Bożena Dykiel, Jolanta Fraszyńska, Krystyna Janda, Maja Komorowska, Emilia Krakowska, Anna Radwan, Dorota Segda, Grażyna Szapołowska, Marzena Trybała, Małgorzata Zajązkowska, Magdalena Zawadzka, Joanna

Żółkowska, zdradzają kulisy swojej kariery, dzielą się trzymanymi dotąd w tajemnicy wspomnieniami, szczerze opowiadają o wzlotach i upadkach. Książka ta to także niezwykle świadectwo siły i charyzmy wspaniałych, inspirujących kobiet, które wywalczyły sobie miejsce w zdominowanym przez mężczyzn świecie teatru i kina.

„Aktorki. Portrety” to nie tylko szansa na przypomnienie najważniejszych rozdziałów historii polskiego teatru i kina, ale też możliwość odkrycia prawdziwego oblicza niezwykłych kobiet, które często okazują się o wiele bardziej intrygujące niż odgrywane przez nie bohaterki. Polecam!

Opracowała:
Sylvia Kubicka
Wydział Wspomagania Pracy Szkół
i Placówek Oświatowych
Biblioteki Pedagogicznej w Piotrkowie Tryb.

*****

Dziękujemy bardzo Autorom,
którzy przygotowali artykuły
do Forum Nauczycielskiego nr 96.
Zapraszamy do dalszej współpracy.

Zespół Redakcyjny FN

Międzyszkolny Konkurs Plastyczny „Kartka dla Medyka”

Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli

97-300 Piotrków Trybunalski, ul. Dąbrowskiego 13 tel./fax 44 649-65-66
www.wodn.piotrkow.pl e-mail: biuro@wodn.piotrkow.pl
konto bankowe: 58 1240 3116 1111 0000 3503 5763

PROWADZIMY

- kompleksowe wspomaganie szkół i placówek oświatowych
- sieci współpracy i samokształcenia

ORGANIZUJEMY

szkolenia w zakresie:

- edukacji elementarnej
- edukacji humanistycznej
- edukacji matematyczno - przyrodniczej
- edukacji zawodowej
- wychowania i profilaktyki
- katechezy
- egzaminów zewnętrznych
- awansu zawodowego nauczyciela
- technologii informacyjnej

ZAPEWNIAMY

- konsultacje indywidualne i zbiorowe w tym on-line
- upowszechnianie dobrych praktyk na stronie www.wodn.piotrkow.pl i w Forum Nauczycielskim
- organizowanie na terenie szkół/placówek oświatowych spotkań i szkoleń odpowiadających zdiagnozowanym potrzebom nauczycieli
- dostęp do aktualnej informacji pedagogicznej
- wielopłaszczyznowe wsparcie w wykonywaniu zadań wynikających z organizacji pracy szkoły

AKREDYTACJA
ŁÓDZKIEGO
KURATORA
OŚWIATY

Placówka akredytowana od 28.02.2007 r.,
uzyskała 30.04.2008 r. certyfikat międzynarodowego systemu zarządzania jakością ISO 9001

XXIV Interdyscyplinarny Konkurs Ekologiczno-Regionalny

